

Les relacions veïnals entre cristians i jueus a Cervera durant els anys 1439-1450

Josep M. LLOBET I PORTELLA

Universitat Nacional d'Educació a Distància, Centre Associat de Cervera
ORCID: 0009-0001-2864-6976

Rebut: 08.06.2025 — Acceptat: 19.07.2025

Resum. En aquest article comentem el contingut de quaranta-sis documents procedents de l'Arxiu Comarcal de la Segarra (ACSG), compresos entre els anys 1439 i 1450, els quals fan referència a les relacions veïnals entre cristians i jueus a Cervera en el període esmentat. En concret, expliquem els aspectes següents: la separació dins l'espai urbà, la defensa dels jueus, els treballs dels jueus per a la Paeria, el compliment de les ordinacions municipals, les obres públiques, els préstecs dels jueus i la defensa dels privilegis de la vila. A continuació, indiquem les publicacions citades als comentaris i, a més, incloem, en un apèndix documental, la transcripció dels quaranta-sis documents comentats.

Paraules clau: cristians, jueus, veïnatge, govern municipal, espai urbà, ordinacions municipals, obres públiques, préstecs, privilegis, Cervera, anys 1439-1450

Correspondència: Josep M. Llobet i Portella. Universitat Nacional d'Educació a Distància, Centre Associat de Cervera. Carrer del Canceller Dou, 1. ES-25200 Cervera. UE. Tel. 00 34 973 530 789. A/e: jllobet@cervera.uned.es.

Relations as neighbours between Christians and Jews in Cervera in the years 1439-1450

Abstract. In this article, we discuss the content of 46 documents from the Segarra Regional Archive (ACSG). Dating from the years 1439-1450, they refer to the relations as neighbours between Christians and Jews in Cervera over the period in question. Specifically, we shed light on the following aspects: separation within the town; the protection of Jews; the work Jews performed for the municipal authorities; adherence to municipal rules; public works; loans from Jews; and the defence of the town's privileges. We then list the publications cited in our discussion and, in an appendix, transcribe the 46 documents examined.

Keywords: Christians, Jews, relations as neighbours, municipal authorities, town, municipal rules, public works, loans, privileges, Cervera, years 1439-1450

1. Introducció

Els anys 2020 i 2022 vam començar a publicar articles sobre les relacions veïnals entre cristians i jueus a Cervera. El primer comprenia el quart inicial del segle xv, i el segon, els anys 1426-1436.¹ Ara oferim un tercer article en què s'estudien les relacions entre aquestes dues comunitats durant els anys 1439-1450.

El present treball l'hem dividit en nou apartats («Introducció», «La separació dins l'espai urbà», «La defensa dels jueus», «Els treballs dels jueus per a la Paeria», «El compliment de les ordinacions municipals», «Les obres públiques», «Els préstecs dels jueus», «La defensa dels privilegis de la vila» i «Conclusions»), els quals contenen els nostres comentaris. A continuació, indiquem les publicacions citades als comentaris. Finalment, incloem, en un apèndix documental, la transcripció dels quaranta-sis documents comentats, tots ells procedents de l'Arxiu Comarcal de la Segarra (ACSG), ubicat a Cervera.

1. LLOBET, «Les relacions veïnals entre cristians i jueus a Cervera durant el primer quart del segle xv» i «Les relacions veïnals entre cristians i jueus a Cervera durant els anys 1426-1436».

2. La separació dins l'espai urbà

Si bé les ordinacions establien que hi hagués una separació dins l'espai urbà entre els cristians i els jueus i que els jueus no poguessin tenir el seu lloc de treball fora dels calls,² en determinades ocasions era permès que els jueus portessin a terme les seves activitats en algun edifici situat fora dels seus àmbits. Aquesta permissivitat, alguna vegada havia provocat la protesta dels botiguers cristians, ja que els podia ocasionar una pèrdua de clientela.³

Així, el dia 3 d'octubre de 1439, el Consell Municipal cerverí va acordar autoritzar, amb determinades condicions, dos jueus perquè tinguessin una botiga al quarter del Capcorral de la població, dins l'espai reservat per als cristians, en la qual poguessin vendre peix i altres comestibles. Aquests dos jueus —no consten els noms—, atès que la botiga d'un cristià anomenat Breцероla estava derruïda, havien sol·licitat poder obrir una botiga per vendre congres, lluços, tonyines, sucre i altres coses de menjar. Els membres del Consell ho autoritzaren, però caldria que el Divendres Sant ells, com els altres jueus, romanguessin reclosos a casa seva i que, com la resta de botiguers, satisfessin alguna contribució a la vila (document 1).

El dia 5 d'agost de 1447, el Consell Municipal de Cervera, en resposta a una cèdula presentada per Antoni Figuera en nom seu i dels seus veïns, acordà que, per tal d'observar una provisió reial, els jueus de la vila visquessin separats dels cristians, però poguessin tenir els obradors en carrers destinats als cristians. En cas que els jueus de la vila no cabessin dintre dels calls, caldria buscar algun carrer o lloc apartat, dins la vila, perquè hi habitessin, però no podrien adquirir cases situades fora dels calls que haguessin pertangut a cristians (document 12).

Desconeixem el contingut de l'escrit presentat per Antoni Figuera al Consell, però és de suposar que demanava als seus membres que fessin complir les ordinacions que prohibien que els jueus convivissin amb els cristians dins el mateix espai urbà. Les autoritats cerverines es mostraven disposades a mantenir aquesta separació, però permetien que els jueus lloguessin obradors fora dels calls per tenir-hi la mercaderia.

2. A Cervera, els jueus tenien dos calls. Sobre la seva situació, vegeu LLOBET, «La ubicació dels calls jueus de Cervera».

3. Vegeu LLOBET, «Les relacions veïnals entre cristians i jueus a Cervera durant el primer quart del segle xv», p. 185-186.

D'altra banda, sembla que, en aquell temps, hi havia un augment de la població jueva a la vila, ja que es contemplava la possibilitat de buscar algun carrer o lloc perquè hi habitessin els jueus que no cabessin dins els calls amb la condició, però, que no compressin cases ubicades a l'exterior dels calls que haguessin estat propietat de cristians.

Cinc dies després, reunides novament les autoritats municipals, atès que els jueus no cabien als calls de la vila, per la qual cosa havien comprat i compraven cases al carrer Major, fora dels calls, actuacions que comportaven un perill tant per a les ànimes com per als cossos dels cristians, obtinguda llicència del rei o del seu batlle general, acordaren que es fes un nou call al carrer d'en Ram (document 13). No sembla que aquesta proposta de fer un nou call a la vila tiris endavant; potser s'amplià el call Superior ocupant aquest carrer d'en Ram, que devia ser contigu.

A les acaballes d'aquell any 1447, les autoritats cerverines acordaren que els jueus poguessin habitar al carrer de n'Amill, i si per fer-ho calia la llicència del batlle general, que els paers l'obtinguessin (document 16). L'ocupació d'un nou carrer per a l'espai urbà destinat als jueus corrobora, possiblement, la creença d'un augment, en aquell temps, de la població jueva a la vila.

L'any 1450 es tornà a posar de manifest com era de difícil que es mantingués la separació entre cristians i jueus dins l'espai urbà. En aquella ocasió, fou precisament un jueu, David Bendit, qui acudí al Consell Municipal exposant que un altre jueu, anomenat Baró Crexent, vivia en un alberg al carrer Major de la vila, per tant, fora del call, cosa que anava contra la voluntat tant del Consell Municipal com del Consell de l'aljama i, fins i tot, representava un menyspreu per als cristians, especialment per als habitants del carrer Major. La protesta la feia, però, David Bendit perquè Baró Crexent havia demanat una autorització a la reina per tal que pogués passar al call a través de casa seva. El Consell Municipal, forçat per les circumstàncies, amb data del 17 de juny, acordà que tots els jueus que habitessin al carrer Major sortissin d'aquest carrer i romanguessin als calls i, si tenien botigues o obradors en el susdit carrer, que no hi poguessin entrar ni sortir des de casa seva (document 39).

L'acord del Consell, però, es mostrà difícil d'aplicar per les alegacions que hi feren algunes persones. El Consell, doncs, veient aquestes dificultats, disposà, dotze dies després, que l'afer fos remès als paers, als membres d'un consell ordinari i a l'assessor (document 40).

3. La defensa dels jueus

La defensa dels jueus de la vila fou una actuació que les autoritats cerverines portaren a terme en nombroses ocasions, especialment quan algun cristià intentava abusar de la seva situació per obtenir algun guany a costa dels jueus.⁴

L'any 1440, assabentat el Consell Municipal cerverí que l'arrendador de les rendes de les lleudes⁵ volia que un jueu de Santa Coloma de Queralt anomenat Bonjuha Caravida, que era giponer⁶ i que havia vingut a comprar fustany⁷ a Cervera, pagués més del que estava establert a la sala de la Paeria,⁸ acordà que, atès que la lleuda era un dret reial, els paers parlessin amb el batlle general o amb el seu lloctinent i li demanessin que evités aquestes actuacions que consideraven que causaven perjudici a la vila.⁹ L'arrendador demanava al jueu el pagament de sis diners¹⁰ per peça de fustany, malgrat que a l'ordinació hi constava només un diner (document 2).

Nou anys després, el Consell Municipal, atesa la cèdula presentada pel jueu Issach de Quercí, acordà que els paers demanessin al batlle que fes tornar els tovallons i les tovalloles furtades al susdit jueu, atès que el lladre ja es trobava en poder de l'esmentat batlle (document 23).

4. Hom pot veure'n diversos exemples a LLOBET, «Les relacions veïnals entre cristians i jueus a Cervera durant el primer quart del segle xv», p. 188-191.

5. Aquest impost, que gravava el trànsit de mercaderies, era arrendat periòdicament per les autoritats cerverines a algun particular. A la sala de la Paeria hi havia una relació dels productes subjectes a l'impost i la quantitat que calia percebre. Hom pot trobar molta informació sobre aquesta qüestió a BERTRAN, «La lleuda de Cervera (segle xv)».

6. El gipó era una peça de vestir.

7. El fustany era el teixit amb el qual eren fets els gipons.

8. La Paeria era la institució encarregada del govern municipal de Cervera. Vegeu-ne un estudi a TURULL, *La configuració jurídica del municipi baix-medieval*.

9. Les relacions entre els cerverins i els jueus de Santa Coloma de Queralt eren molt intenses. Hom pot veure LLOBET, *Els jueus de Santa Coloma de Queralt segons els protocols notariais de Cervera (1341-1492)*.

10. El sistema monetari català, en aquell temps, era el següent: una lliura = 20 sous = 240 diners.

4. Els treballs dels jueus per a la Paeria

L'any 1441, els paers de Cervera van fer donar dues lliures, tretze sous i vuit diners a un jueu anomenat Jucef Gracià, que era l'import que li devien per haver subministrat paper i pergamins per a la Paeria (document 3). Aquest jueu devia ser el relligador de llibres que, l'any 1420, va rebre dels paers vint-i-cinc sous per haver fet quatre llibres per a la vila.¹¹

Aquell mateix any, Salamó Rimoch, un altre jueu, va rebre dels paers cer-verins un sou i dos diners per un pergami que serví per a un trasllat de les ord-inacions de la taula dels escrivans (document 4).

El 1442, Jucef Gracià novament vengué pergamins a la Paeria. En aquella ocasió en lliurà dues dotzenes i en cobrà l'import: una lliura i dos sous (docu-ment 5).

El susdit any 1442, els paers de Cervera feren donar a Ramon Batlle, ver-guer de la Paeria, tres sous i vuit diners que havia bestret per, entre altres coses, poder donar quatre diners als jueus bastaixos que portaren la bandera de la vila des de la sala de la Paeria fins a la plaça i posteriorment la tornaren a la sala (document 6). Atès que la bandera de la vila fou confiada a uns jueus, no sem-bla que aquesta comunitat fos tinguda en poca estima per les autoritats cer-ve-rines.¹²

A més, aquell any 1442, foren donats un sou i vuit diners a Ramon Batlle, que eren l'import que havia bestret per, entre altres coses, poder donar sis di-ners als jueus bastaixos que netejaren les estores, posaren les bombardes en un munt i escombraren i regaren la sala de la Paeria (document 7). Devien ser els mateixos «jueus bastaixos» que canviaren de lloc dues vegades la bandera de la vila. Ara veiem que se'ls dona lliure accés a la Paeria.

Encara, l'any 1442, Jucef Gracià feu un altre treball per a la Paeria: el relli-gament d'un llibre amb tapes de fusta cobertes d'aluda verda i groga i amb cantoneres, anomenat «dels serveis fets a la vila», que valgué dotze sous (docu-ment 8).

11. LLOBET, «Les relacions veïnals entre cristians i jueus a Cervera durant el primer quart del segle xv», p. 194.

12. Sobre la bandera de la vila de Cervera, vegeu LLOBET, «Els esmalts del senyal heràldic de Cervera», p. 15-16.

5. El compliment de les ordinacions municipals

El dia 18 d'octubre de 1446, el Consell Municipal de Cervera, en resposta a una cèdula presentada per Bernat Fonoll en nom seu i dels corredors¹³ cristians de la vila i a una altra cèdula presentada pels jueus Issach Gracià i Issach Salamó Cohén, secretaris¹⁴ de l'aljama dels jueus de la vila, acordà que fossin observades les ordinacions de la fira (document 9). Atès que no hem pogut localitzar els escrits presentats al Consell, no en sabem el contingut.

El Consell Municipal de Cervera, el dia 14 de setembre de 1448, acordà que la petició feta per Antoni Prenyanosa, d'aquesta vila, sobre la verema fos remesa a un consell de seixantena (document 17). En aquesta ocasió, l'escrit presentat per l'esmentat Antoni Prenyanosa fou copiat al llibre de consells municipals, cosa que ens permet saber-ne el contingut. En resum, demanava a les autoritats cerverines que fos observada una ordinació aprovada recentment que disposava que els forasters que portessin verema a la vila de Cervera o als seus termes paguessin dos sous per somada.¹⁵ Aquesta ordinació perjudicava els jueus; per això, un dels membres del Consell demanà que la consuetud que tenien els jueus d'entrar la verema fos mantinguda.

Immediatament, els secretaris de l'aljama dels jueus de la vila presentaren un escrit al Consell Municipal cerverí en el qual manifestaven que l'ordinació recentment aprovada causava un gran perjudici a ells i als seus privilegis, raó per la qual protestaven contra la disposició i, fins i tot, si no eren atesos, amenaçaven d'acudir a la justícia reial. El Consell Municipal, reunit el 16 de setembre, aquell dia no acordà res sobre la petició feta pels secretaris (document 18).

Dos dies després, reunit novament el Consell, els secretaris de l'aljama dels jueus, que en aquell temps eren Issach de Quercí i Issach Adret, presentaren un altre escrit, juntament amb un trasllat dels privilegis que tenien concedits i una provisió reial, protestant novament contra l'ordinació de la verema. El Consell, però, acordà que l'ordinació sobre la verema feta anteriorment fos observada i, si calia, defensada (document 19).

13. Els corredors eren les persones que intervenien en les compravendes.

14. Sobre l'elecció de secretaris, vegeu LLOBET, «Una elecció de secretaris de l'aljama de jueus de Cervera en 1485».

15. O sigui, per cada càrrega d'un animal de bast.

No devien estar totalment segures les autoritats serverines de la legalitat de l'ordinació sobre la verema que havien aprovat recentment, ja que el 25 d'aquell mes de setembre el Consell Municipal acordà que els paers i els prohoms consultessin l'afer amb els advocats de la vila i amb alguns homes de ciència forasters per tal que informessin per escrit i, quan tinguessin aquests informes, els portessin a una nova sessió del Consell (document 20).

Aquesta nova sessió se celebrà el dia 30. No sabem com va acabar l'afer de la discutida ordinació de la verema, ja que, en la susdita sessió, el Consell Municipal, malgrat l'opinió d'un conseller que es mostrà favorable a atendre la petició dels jueus, es va limitar a acordar que els paers i els prohoms, coneguda l'opinió dels advocats de la vila, fessin el que creguessin convenient (document 21).

El dia 10 de novembre de 1448, en una reunió del Consell Municipal, els paers informaren que Arnau del Mas, advocat dels diputats del General de Catalunya, els havia dit que el recaptador del dret de bolla¹⁶ del General en la vila i la vegueria de Cervera se sentia perjudicat, igual que alguns cristians i jueus, a causa d'una ordinació que havia aprovat el Consell mitjançant la qual es prohibia l'exercici de la professió de corredor a determinades persones per tal d'evitar frau, per la qual cosa els demanava que fos anul·lada, especialment pel que feia als jueus. El Consell, però, acordà que l'ordinació dels corredors que havia estat feta fos observada, i si Arnau del Mas hi volia fer alguna modificació, que es convoqués un consell de seixantena (document 22).

En una sessió celebrada el dia 1 de març de 1449, el Consell Municipal, atenent una cèdula presentada per Lluís de Canyelles, que era corredor, acordà que ni un determinat jueu —el fet que no es copiés la susdita cèdula ens priva de conèixer-ne el nom— ni la seva muller poguessin fer ús de l'ofici de corredoria de coll¹⁷ (document 24).

Una altra limitació en la corredoria exercida per jueus la trobem en la sessió del Consell del 4 d'octubre d'aquell any, en la qual fou acordat que els paers fessin bones ordinacions per a la fira i que els corredors jueus només fossin en Malet, en Bendit i n'Abraham Samarell (document 32).

No sempre les autoritats serverines podien complir les seves obligacions envers els jueus. En un escrit de justificació dirigit al governador general de

16. El dret de bolla era un impost que es recaptava sobre el valor de determinats teixits.

17. El corredor de coll era la persona que feia les crides i les subhastes relacionades amb les compravendes.

Catalunya¹⁸ i datat el dia 17 de desembre de 1449, resta palès que, especialment en afers econòmics, aquest compliment alguna vegada no era possible. En aquella ocasió, la dificultat provenia del fet que l'encarregat de recollir una determinada quantitat de diners per ser lliurada als jueus es trobava absent a causa del fet que el seu germà havia estat pres recentment «en terra de moros», cosa que impedia el lliurament de cent florins (document 33).

En canvi, les autoritats cerverines sí que exigien que els jueus complissin les seves obligacions. Així, en una sessió del Consell Municipal celebrada el 10 de gener de 1450, tot i que el jueu Mahir Alatzar havia obtingut una provisió del governador amb la qual manava al batlle que no fes pagar la quístia que gravava els béns d'un altre jueu anomenat Orabona, acordà que els paers, d'acord amb el consell dels advocats de la vila, fessin tot el que calgués per mantenir la quístia dels jueus¹⁹ (document 34). O sigui, atès que Orabona es trobava en la llista dels jueus obligats a satisfer la quístia, calia, doncs, que no fos eximit del tribut.

Sembla, però, que Mahir Alatzar era reticent a pagar la quístia que gravava els béns d'Orabona, que era el seu sogre, per la qual cosa, el 7 de febrer, calgué que el Consell acordés novament que pagués la susdita quístia i que, si no ho feia, els paers actuessin en conseqüència (document 35).

L'any 1450 es tornà a presentar la disputa entre les autoritats municipals i els jueus per la qüestió de la verema. Una ordinació disposava que els compradors i els venedors de verema paguessin quatre diners per quintar, però els secretaris de l'aljama dels jueus, considerant que aquest impost anava contra els seus privilegis, presentaren una reclamació davant el Consell Municipal, reclamació que fou desestimada, ja que, amb data del 7 de febrer d'aquell any, s'acordà que tothom pagués l'esmentat impost (document 36).

Uns mesos després, els jueus tornaren a protestar per la imposició, al·legant que tenien autorització reial per no pagar aquest impost. De moment, però, no aconseguiren que el Consell, reunit el dia 29 d'agost, acceptés la seva pretensió (document 41).

Pocs dies després, els jueus tornaren a insistir que ells estaven exempts del pagament de l'impost sobre la verema. El Consell, reunit el 5 de setembre,

18. Sobre les atribucions del governador general de Catalunya, vegeu SABATÉ, «La governació al Principat de Catalunya i als comtats de Rosselló i Cerdanya».

19. La quístia dels jueus era un impost que gravava els béns dels jueus. Vegeu informació sobre aquest impost a VERDÉS, «La població de l'aljama de Cervera durant el segle XV a través de la quèstia dels jueus».

acordà que, després que els jueus haguessin presentat en deguda forma els seus privilegis al Consell de la vila, aquest hi proveiria degudament (document 42).

Els jueus immediatament presentaren els documents que creien que justificaven la seva pretensió. Amb tot, el Consell, amb data del dia 19 d'aquell mes, acordà que, després que els paers i determinats prohoms ho haguessin consultat amb persones expertes, en un altre consell es deliberés sobre l'afer (document 43).

Aquest nou consell se celebrà el primer dia d'octubre i els seus membres acordaren que els paers i determinats prohoms parlessin amb els encarregats de la imposició del vi i amb els jueus per poder arribar a un acord (document 44).

Malgrat que s'havia arribat a un acord amb els jueus, el Consell, reunit el dia 7 d'octubre, considerant que la imposició sobre la verema era útil i profitosa per a la vila, acordà que es mantingués tal com estava disposat (document 45).

En un document de l'any 1450, hom torna a fer referència a la quístia dels jueus. Segons aquest text, una part d'aquest impost, l'any següent, havia de servir per a pagar el salari anual de trenta lliures al sagristà o campaner de l'església de Santa Maria de la vila (document 46).

6. Les obres públiques

Un dels espais de la vila pel qual passava la processó de Corpus era el camí existent entre l'interior de la muralla del costat de sol ixent i els edificis, camí que anava en direcció paral·lela al carrer Major. Des del carrer Major a l'esmentat camí, discorria un estret carrer, conegut amb el nom de call Menor o Inferior, on vivia un dels dos grups dels jueus cerverins.²⁰ L'any 1447, per tal de facilitar el pas d'aquesta processó i especialment els entremesos que l'acompanyaven, fou reparat el susdit camí, però les autoritats cerverines desitjaven també que entre el call i el camí hi hagués una paret, per la qual cosa el Consell Municipal de la vila acordà, el dia 12 de juny d'aquell any, que el cost d'aquesta paret fos satisfet pels jueus del call i pels cristians que posseïssin béns

20. Hom pot consultar un plànol de la situació dels calls a LLOBET, «La ubicació dels calls jueus de Cervera», p. 89.

que tinguessin sortida al camí. També fou acordat que es prohibís llançar brossa tant al pati que hi havia entre el call i el camí com al mateix camí (document 10).

Feta la paret, Domènec Santlleir, el seu constructor, demanà que li fossin pagades les obres que havia fet en l'esmentat camí que era al final del call Menor de la vila, per la qual cosa el Consell Municipal cerverí, el 25 d'octubre d'aquell any 1447, acordà que els paers i els síndics portessin a terme la talla que havia estat establerta i que, en cas que faltés alguna quantitat per liquidar el deute, fos pagada per la vila. També acordà que, si no era trobada la susdita talla, els paers en fessin fer una altra. D'altra banda, es desestimà la protesta feta pel jueu cerverí Jucef Samarell, que trobava excessiu l'import que havia de satisfer per aquesta obra (document 14).

Pocs dies després, el dia 6 de novembre, el Consell Municipal de Cervera no acorda res sobre dues cèdules, una presentada per Jaume Ponç i Manuel Vidal i una altra presentada pels secretaris de l'aljama dels jueus (document 15). La pèrdua d'aquests dos escrits ens priva de conèixer-ne el contingut.

7. Els préstecs dels jueus

El dia 29 de juny de 1447, atès que la vila tenia una gran necessitat de pagar les pensions anuals, els paers i els prohoms del setzè²¹ acordaren que els paers busquessin la millor manera de proveir-se de diners, fent pagar els deutors o manllavant diners dels jueus o d'altres persones. També fou acordat que, si els paers ho creguessin convenient, es pogués vendre blat del setzè del forment als habitants de la vila fins a la quantitat de cent mitgeres (document 11). Recórrer al préstec de diners provinents dels jueus fou una constant tant per les autoritats municipals cerverines com pels particulars de la vila. Amb tot, no tots els jueus es trobaven en condicions de prestar quantitats de diners elevades. Els prestadors jueus, a Cervera, sempre foren una minoria.²²

Una vegada més, l'any 1450, hom pensà a recórrer al préstec de diners dels jueus. Atès que els habitants de la vila de Cervera patien una notable falta

21. El setzè era l'organisme municipal que tenia cura de recollir l'impost —una setzena part de la collita— sobre el blat.

22. Sobre els préstecs, hom pot veure LLOBET, «Els préstecs dels jueus al Consell Municipal de Cervera (1332-1333)».

d'aigua, les autoritats municipals decidiren estudiar la portada d'una part de l'aigua de la font d'Ondara a la vila, ja que no es trobava gaire lluny de la població. Vingué un «mestre d'anivellar i menar aigües» i altres persones expertes a anivellar, tant cristianes com jueves, i es va creure que la portada d'aigües a Cervera era possible, però que el cost seria molt elevat: dos mil cinc-cents florins. El Consell Municipal, considerant que l'obra seria molt profitosa per a la vila, autoritzà, el dia 16 de maig, els paers per poder elegir aquells prohoms que consideressin adients per estudiar la susdita portada d'una part de l'aigua de la font d'Ondara a la vila i demanar diners en préstec als jueus o a altres persones (document 38). Pel fet de trobar-se la vila de Cervera a la part superior d'un turó, la falta d'aigua fou un problema que s'arrossegà durant segles sense que s'hi pogués trobar una solució satisfactòria. Ni aquell intent de portar l'aigua de la font d'Ondara ni altres temptatives posteriors tingueren l'èxit desitjat.²³

8. La defensa dels privilegis de la vila

Cervera, en ser vila reial, gaudia de nombrosos privilegis, els quals, amb el pas del temps, s'anaren acumulant. Per tal de poder consultar fàcilment els textos, l'any 1360 fou confeccionat un llibre que els contenia, al qual, posteriorment, fins a l'any 1456, hi foren afegits altres documents.²⁴

No sempre, però, els privilegis cerverins eren respectats, tal com mostra l'acta de la reunió del Consell Municipal del dia 14 de març de 1449. Així, segons aquest document, s'havien causat grans perjudicis als privilegis de la vila, això és, al privilegi de pau i treva pel veguer de Puigcerdà, al privilegi de la fira sobre els presos pel que feia als presos del robatori a Porquerisses i al privilegi d'obreria per part d'un jueu.²⁵ Amb tot, el Consell, de moment, decidí que l'afer passés a una propera reunió en la qual hi hagués seixanta membres (document 25).

23. Hom pot veure un estudi sobre el tema a DURAN, «L'aigua a Cervera».

24. Publicat a TURULL *et al.*, *Llibre de privilegis de Cervera (1182-1456)*. L'any 2019 se'n pogué recuperar un altre: PLANES, «El Llibre de Privilegis i Ordinacions de Cervera (1202-1333) provinent de la Col·lecció Dalmases, ingressat a l'Arxiu Comarcal de la Segarra».

25. Pel que fa a aquests privilegis, hom pot veure l'esmentat *Llibre de privilegis*.

Aquesta nova reunió tingué lloc l'endemà. Els assistents, considerant que els privilegis que tenia la vila havien estat molt perjudicats, acordaren que Pere Boquet, advocat de la vila, anés a exposar l'afer a la reina (document 26).

L'actuació que havia estat considerada contrària al privilegi d'obreria era, segurament, l'obtenció per part del jueu Cresques Adret d'una provisió reial relacionada amb unes obres fetes o faedores al call Sobirà de la vila. Malgrat que ell creia que l'obtenció d'aquesta provisió no atemptava contra el privilegi d'obreria ni contra cap altre, el Consell Municipal, reunit el dia 31 de març d'aquell any 1449, va acordar que Cresques Adret renunciés a la provisió reial que havia obtingut (document 27).

Cresques Adret es va mostrar obedient a les autoritats cerverines i, present en una sessió del Consell Municipal celebrada el dia 15 d'abril, va dir que renunciava a la provisió que havia obtingut de la reina. El fet d'haver estat copiada la susdita provisió reial al llibre de consells ens permet conèixer-ne el contingut. Està datada a Barcelona el dia 5 d'agost de 1448, fou atorgada per la reina Maria com a lloctinent general del monarca i fa referència principalment al carrer anomenat antigament del Vent que, en aquell temps, formava part del call Sobirà o Superior, situat al quarter de Capcorral (document 28).

Però el conflicte entre Cresques Adret i les autoritats cerverines no acabà amb aquesta renúncia. Cresques Adret, malgrat el seu compromís, havia fet servir la provisió reial per aturar les penes a un jueu anomenat Benvenist, per la qual cosa el Consell Municipal, el dia 12 de maig d'aquell any 1449, acordà que els paers, d'acord amb el consell dels advocats de la vila, fessin tot el que calgués per defensar el privilegi d'obreria (document 29).

A més, Cresques Adret aprofità una visita del governador²⁶ a Cervera per al·legar que la renúncia que havia fet de la provisió reial havia estat forçada, ja que el Consell l'havia amenaçat o comminat. El Consell, reunit el dia 26 d'aquell mes de maig, acordà, altra vegada, que els paers, d'acord amb el consell dels advocats de la vila, fessin tot el que calgués per defensar el privilegi d'obreria (document 30).

Cresques Adret no es donà per vençut²⁷ i continuà ignorant les advertències del Consell. De tal manera que el 13 de setembre d'aquell any 1449 el Consell,

26. Devia ser el governador general de Catalunya.

27. Qui era aquest Cresques Adret que de forma continuada no acatava les resolucions del Consell Municipal cerverí? Jaume Riera ens ho explica tot dient que, l'any 1453, Cresques Adret, juntament amb el seu germà Issach Adret, viatjà a Nàpols, on residia el rei Alfons, de qui obtingué diversos privilegis i provisions favorables, entre les quals unes noves ordinacions

per tercera vegada, va acordar que els paers, d'acord amb el consell dels advocats de la vila, fessin tot el que calgués per defensar els privilegis de la vila, especialment, el d'obreria (document 31).

L'any 1450 tingué lloc un altre conflicte entre les autoritats municipals cerverines i els jueus de la població per la qüestió del manteniment dels privilegis. Així, el Consell Municipal, atès que un jueu havia declarat una marca²⁸ contra els habitants de Montmaneu²⁹ i que la vila tenia un privilegi segons el qual ningú podia ser marcat ni penyorat si no era el principal deutor o la fermaça, el dia 21 de març d'aquell any, acordà que el susdit privilegi fos mantingut (document 37).

9. Conclusions

A partir dels nostres comentaris, podem extreure les conclusions següents:

— Les dificultats generades per l'obligació d'haver-hi una separació entre la comunitat cristiana i la jueva dins l'espai urbà eren constants. Si bé, quant als habitatges, es procurava que es complís, pel que feia a les botigues i els obradors aquesta obligació resultava més difícil d'observar, possiblement perquè, per raons econòmiques i malgrat la protesta dels botiguers i els artesans cristians, interessava que els cristians tinguessin un fàcil accés als productes venuts pels jueus.

— En determinades ocasions, alguns cristians intentaven abusar dels jueus, generalment per motius econòmics. Les autoritats cerverines no dubtaven a sortir en la seva defensa, fins i tot quan calia fer d'intermediaris entre els jueus i alguna autoritat superior.

— Els paers no evitaven comprar mercaderies produïdes pels jueus. Els llibres i els pergamins que necessitava la Paeria eren alguns productes que sub-

per a les aljames de Girona i de Cervera. D'altra banda, ocupà diversos oficis públics: fou secretari i jutge de l'aljama i repetidament conseller. Metge de molta fama, tingué relacions personals amb la monarquia (RIERA, «La vida jueva a Cervera a l'edat mitjana», p. 126-127).

28. Una marca era un rescabament per tal d'indemnitzar algú. Aquí, segurament, fa referència a una petició d'embargament per manca de pagament d'alguna quantitat deguda.

29. Montmaneu havia establert, l'any 1386, uns pactes de veïnatge amb Cervera, per la qual cosa estava sota la protecció de les autoritats cerverines i gaudia dels privilegis que tenia Cervera. Hom ho pot veure a VERDÉS, «El veïnatge de Cervera durant el segle xv».

ministraven. D'altra banda, per raons de neteja, tenien lliure accés a l'edifici de la Paeria i, fins i tot, se'ls confiava el trasllat de la bandera de la vila.

— Unes disposicions de difícil compliment eren les ordinacions municipals, ja que n'hi havia algunes que atemptaven contra els privilegis dels jueus, generalment, una vegada més, per motius econòmics. Els jueus, considerant que determinades ordinacions els eren perjudicials, atès que ells depenien directament del poder del monarca, moltes vegades amenaçaven les autoritats amb portar l'afer davant els tribunals reials. Ho veiem en el cas de la verema, que generà unes llargues discussions que comportaven grans dificultats per arribar a un acord satisfactori per a les dues parts.

— Quan una obra pública afectava tant jueus com cristians, el seu cost era repartit equitativament entre els uns i els altres, tal com es va fer en la construcció d'una paret que separava el call Inferior del camí del costat de la muralla de la vila de la part de sol ixent.

— Els préstecs dels jueus han estat una de les qüestions més discutides en els estudis sobre les comunitats jueves. És evident que hi havia prestadors jueus que desenvolupaven una gran activitat i que molts cristians, tant autoritats com particulars, els eren deutors. Amb tot, també és cert que els jueus prestadors, almenys a Cervera, sempre foren una minoria, ja que no tots els jueus de la població es trobaven en una situació econòmica que els permetés prestar diners.

— Les autoritats cerверines tenien una constant obsessió per defensar els privilegis de la vila. La comunitat jueva, però, també tenia els seus privilegis i els defensava tant com podia. Això feia que, en diverses ocasions, hi hagués una situació de conflicte entre les dues comunitats difícil de resoldre, entre altres coses perquè Cervera era vila reial i els jueus depenien igualment del poder del monarca. Sovint, doncs, una comunitat i l'altra apellaven als tribunals reials per aconseguir una solució als conflictes.

Bibliografia

- BERTRAN I ROIGÉ, Prim. «La lleuda de Cervera (segle xv)». *Miscel·lània Cerverina*, 2 (1984), p. 49-66.
- DURAN I SANPERE, Agustí. «L'aigua a Cervera». En: *Miscel·lània Fontserè*. Barcelona: Gustau Gili, 1961, p. 161-174.
- LLOBET I PORTELLA, Josep M. «Els esmalts del senyal heràldic de Cervera». *Miscel·lània Cerverina*, 11 (1997), p. 13-44.

- LLOBET I PORTELLA, Josep M. *Els jueus de Santa Coloma de Queralt segons els protocols notariais de Cervera (1341-1492)*. Santa Coloma de Queralt: Associació Cultural Baixa Segarra, 2004.
- «Els préstecs dels jueus al Consell Municipal de Cervera (1332-1333)». *Tamid*, 18 (2023), p. 127-140.
- «Les relacions veïnals entre cristians i jueus a Cervera durant el primer quart del segle xv». *Tamid*, 15 (2020), p. 183-241.
- «Les relacions veïnals entre cristians i jueus a Cervera durant els anys 1426-1436». *Tamid*, 17 (2022), p. 147-168.
- «La ubicació dels calls jueus de Cervera». *Tamid*, 14 (2019), p. 65-89.
- «Una elecció de secretaris de l'aljama de jueus de Cervera en 1485». *Tamid*, 6 (2006-2007), p. 39-43.
- PLANES ALBETS, Ramon. «El Llibre de Privilegis i Ordinacions de Cervera (1202-1333) provinent de la Col·lecció Dalmases, ingressat a l'Arxiu Comarcal de la Segarra». *Miscel·lània Cerverina*, 24 (2020), p. 7-31.
- RIERA I SANS, Jaume. «La vida jueva a Cervera a l'edat mitjana». *Miscel·lània Cerverina*, 23 (2018), p. 115-196.
- RIVERA SENTÍS, F. Xavier. «Nous avenços en la localització dels calls de Cervera». *Tamid*, 13 (2018), p. 113-141.
- SABATÉ I CURULL, Flocel. «La governació al Principat de Catalunya i als comtats de Rosselló i Cerdanya». *Anales de la Universidad de Alicante: Historia Medieval*, 12 (1999), p. 21-62.
- TURULL RUBINAT, Max. *La configuració jurídica del municipi baix-medieval: Règim municipal i fiscalitat a Cervera entre 1182-1430*. Barcelona: Fundació Noguera. 1990.
- TURULL I RUBINAT, Max; GARRABOU I PERES, Montserrat; HERNANDO I DELGADO, Josep; LLOBET I PORTELLA, Josep M. *Llibre de privilegis de Cervera (1182-1456)*. Barcelona: Fundació Noguera, 1991.
- VERDÉS I PIJUAN, Pere. «El veïnatge de Cervera durant el segle xv». En: *El món urbà a la Corona d'Aragó del 1137 als decrets de Nova Planta. XVII Congrés d'Història de la Corona d'Aragó. Congreso de Historia de la Corona de Aragón. Barcelona. Poblet. Lleida, 7 al 12 de desembre de 2000*. Vol. III. Barcelona: Universitat de Barcelona, 2003, p. 1085-1101.
- «La població de l'aljama de Cervera durant el segle xv a través de la qüestió dels jueus». *Miscel·lània Cerverina*, 23 (2018), p. 85-114.

Apèndix documental³⁰

1

1439, octubre, 3. Cervera

El Consell Municipal de Cervera acorda autoritzar, amb determinades condicions, dos jueus perquè tinguin una botiga al quarter del Capcorral de la població on venguin peix i altres comestibles.

Arxiu Comarcal de la Segarra (ACSG), Cervera, Fons Municipal, *Consells*, 1439, f. 79v-80r i 83v-84r.

Dissapte, a III dies de octubre del any mil CCCC XXXVIII°, foren en la sala de la Paheria a consell ordinari los honorables pahers, consellers e prohòmens deiús scrits:

[*Segueixen els noms dels paers, dels consellers i dels prohoms assistents al consell.*]

[...]

Ítem, fonch proposat en lo dit consell per los dits honorables pahers dient que ací ha dos juheus que, per ventura, attès que la botiga d'en Brecerola és del tot aterida, la qual estave molt bé e decorave aquesta vila, e, per ventura, si al honorable Consell era plasent, ells pararien aquí una gentil botiga, més, per tant com ells han a tenir congres, merlucos, tonnina, sucre e altres coses de menyar e no'n volien que com ells aguessen feta la messió que per iniquitat, malícia e nveja los fessen deffer aquella e perdessen les missions que haurien fetes, volen haver lo assentiment e consentiment del honorable Consell, per què ells ho reporten en lo present consell que·l·ls plàcie acorden sàviament.

Sobre açò lo dit Consell volch, acordà e deliberà que los dits juheus, si Consell de la sexantena no y contraste, puxen parar bona e bella botiga per ço com lo Capcorral ne serà enbellit e la universitat ne reportarà profit, ab tals covinents, però, que lo Divenres Sant ells, mentre los altres juheus staran enclosos, no's gossen recullir ni aturar en lo dit alberch on serà la dita botiga e, axí matex, que en Gabriel Moleres e altres botigers e mercés donen profit e guanyable a la vila, lo

30. En l'edició dels documents s'han seguit els criteris següents: s'han desenvolupat les abreviatures, s'ha puntuat el text, s'han regularitzat les majúscules i minúscules, s'han escrit en versaletes els nombres en xifres romanes i s'han eliminat els punts que els emmarquen. En alguns textos, s'ha deixat de transcriure allò que s'ha considerat superflu.

qual guanyable lo present Consell remès als honorables pahers, havent per ferm e agradable tot ço e quant per ells serà fet sobre lo dit guanyable a la dita vila.

2

1440, juny, 15. Cervera

El Consell Municipal de Cervera, atès que l'arrendador de les rendes de les lleudes vol que Bonjuha Caravida, jueu, giponer, de Santa Coloma de Queralt, el qual ha vingut a comprar fustany a Cervera, pagui més del que està establert a la sala de la Paeria, acorda que els paers parlin amb el batlle general o amb el seu lloctinent i li demanin que eviti aquestes actuacions que causen perjudici a la vila.

ACSG, Cervera, Fons Municipal, *Consells*, 1440, f. 57v-58r i 59r.

Dimerces, a xv dies del mes de juny del any de la nativitat de nostre Senyor M CCCC XXXX, foren en la sala de la Paheria a consell los honorables pahés e consellers deiús scrits:

[Segueixen els noms dels paers i dels consellers assistents al consell.]

[...]

Ítem, fou proposat en lo dit consell per en Bonjua Caravida, juheu, de Santa Coloma, dient com ell ve tots mesos ací per a comprar fustanis e altres averies per son offici de jeponeria e ara és vengut e ha comprat fustanis e com se'n és volgut anar és vengut lo sènyer en Pere Roig, arrendador de les rendes de les leudes, e demanà-li sis diners per peça de fustani e ell trobe que no deu sinó diner per peça e axí és scrit en la sala de la Paheria de aquesta vila, per què'ls plàcie ells, per lo interès de la vila, s'i vullen oposar, en altra manera, ell^a ni altre no hic calran venir per comprar fustanis ni altres coses.

Sobre açò lo dit Consell, attès que açò és dret^b real e-s pertany la conexença al balle general, volch e acordà que los honorables pahers ne parlen ab lo balle general o ab son lochtinent que ell face tornar a loch lo perjuhí que lo arrendador de les leudes fa a la vila e a aquells qui venen comprar e vendre en la vila, axí del juheu com de tots altres qui compren e venen en la dita vila, e, si loch no hic ha, que'n recorren a l'ordinari e hi facen la cara que fer poran a consell dels advocats de la vila.

a. Al manuscrit, ells; a continuació, mi, ratllat. b. Al manuscrit, dret.

3

1441. Cervera

Els paers de Cervera fan pagar dues lliures, tretze sous i vuit diners a Jucef Gracià, jueu, de Cervera, que són l'import que li devien per paper i pergamins.

ACSG, Cervera, Fons Municipal, *Clavaria*, 1441, f. 76r.

Ítem, fahem dar he pagar per lo dit nostre^a clavari a·n^b Juceff Gracià, juheu, de Cervera,^c sinconte-tres sous, viii diners, los quals per la dita vila^d li heren deguts per paper he pergamins, segons apar per hàpoche que n'a fermada en poder del dit notari a xxii de febrer, any M cccc xli.

[*Al marge dret:*] ii lliures, xiii sous, viii diners.

[*Al marge esquerre:*] Restituý albarà.

a. A continuació, notari, ratllat. b. Al manuscrit, en. c. A continuació, per, ratllat. d. vila, falta.

4

1441, setembre, 6. Cervera

Els paers de Cervera fan pagar un sou i dos diners a Salamó Rimoch, jueu, de Cervera, que són l'import que li devien per un pergami que serví per a un trasllat de les ordinacions de la taula dels escrivans.

ACSG, Cervera, Fons Municipal, *Clavaria*, 1441, f. 89r.

Ítem, fahem dar he pagar per lo dit nostra clavari a·n^a Salamó Rimoch, juheu, de Cervera, hun sou, dos diners, los quals li eren deguts per hun pergami que li compram per obs de traledar les ordinacions de la taule dels scrivans. Fou a vi de setembre, any M cccc xli.

[*Al marge dret:*] i sou, ii diners.

a. Al manuscrit, en.

5

1442. Cervera

Els paers de Cervera fan pagar una lliura i dos sous a Juceff Gracià, jueu, de Cervera, que són l'import que li devien per dues dotzenes de pergamins que serviren per a la sala de la Paeria.

ACSG, Cervera, Fons Municipal, *Clavaria*, 1442, f. 68v.

Ítem, fem donar e pagar per lo dit nostre clavari a·n Juceff Gracià, juheu, xxii sous barchinonesos a ell deguts per rahó de dues dotzenes de pergamins que li compraren a obs de la sala l'any present. A n'í àpocha a xxviii de febrer, any m cccc xxxxi, en poder del dit notari.

[*Al marge dret:*] I lliura, ii sous.

[*Al marge esquerre:*] Restituí albarà.

6

1442, maig, 30. Cervera

Els paers de Cervera fan pagar tres sous i vuit diners a Ramon Batlle, verguer de la Paeria, que són l'import que havia bestret per, entre altres coses, poder donar quatre diners als jueus bastaixos que portaren la bandera de la vila des de la sala de la Paeria fins a la plaça i posteriorment la tornaren a la sala.

ACSG, Cervera, Fons Municipal, *Clavaria*, 1442, f. 78v.

Ítem, fem donar e pagar per lo dit nostre clavari a·n Ramon Batlle, verguer de la Paeria, tres sous, vuyt diners, los quals per la dita vila havie bestrets, ço és iiii diners als juheus bastays que portaren e tornaren la bandera de la sala a la plaça e i sou que costà i mull que cavalcà en Morera ab la verga com trageren la bandera e ii sous a l'argenter que adobà la verga d'argent e iiii diners que costà lo mull que cavalcà en Ramon Batlle com trageren la dita bandera. Per tot iii sous, viii diners^a. Fou a xxx de maig, m cccc xxxxi.

[*Al marge dret:*] iii sous, viii diners^b.

a. diners, *falta.* *b.* diners, *falta.*

7

1442, juny, 22. Cervera

Els paers de Cervera fan pagar un sou i vuit diners a Ramon Batlle, que són l'import que havia bestret per, entre altres coses, poder donar sis diners als jueus bastaixos que netejaren les estores, posaren les bombardes en un munt i escombraren i regaren la sala de la Paeria.

ACSG, Cervera, Fons Municipal, *Clavaria*, 1442, f. 83v.

Ítem, fem donar e pagar per lo dit nostre clavari a-n Ramon Batlle i sou, viii diners^a, los quals per la dita vila ha bestrets^b, ço és, vi diners als juheus bastays que feren belles les estores e pleguaren les bonbardes en i munt e agranaren la sala e regar aquella e iii diners d'aygua per regar e iii diners per penyorà en Ratera e en Feliu, los quals se deya que no havien paguat setzè, e per sermenyes e vi que donà a beure al dit Ramon e al síndich que y aydaren a fer bella la sala viii diners. Fo a xxii de juny, any m cccc xxxxi.

[*Al marge dret:*] i sou, viii diners^c.

a. diners, *falta*. b. A continuació, en, *ratllat*. c. diners, *falta*.

8

1442. Cervera

Els paers de Cervera fan pagar dotze sous a Jucef Gracià, jueu, de Cervera, que són l'import que li devien per relligar un llibre amb tapes de fusta cobertes d'aluda verda i groga i amb cantoneres.

ACSG, Cervera, Fons Municipal, *Clavaria*, 1442, f. 88v.

Ítem, fem donar e pagar per lo dit nostre clavari a-n Jucef Gracià, jueu, de la dita villa, xii sous a ell deguts per liguar i libre apellat dels serveys fets a la dita vila, ab posts de fust cobertes e cantoneres ab aluda vert e grogua. A n'i àpocha en poder del dit notari de la Paheria a xxi de agust, m cccc xxxxi.

[*Al marge dret:*] xii sous.

[*Al marge esquerre:*] Restituí albarà.

9

1446, octubre, 18. Cervera

El Consell Municipal de Cervera, en resposta a una cèdula presentada per Bernat Fonoll en nom seu i dels corredors cristians de la vila i a una altra cèdula presentada per Issach Gracià i Issach Salamó Cohén, jueus, secretaris de l'aljama de la vila, acorda que siguin observades les ordinacions de la fira.

ACSG, Cervera, Fons Municipal, *Consells*, 1445, f. 80r-81r.

Dimarts, a XVIII dies de octubre, any mil CCCC XXXX sis, foren en la sala de la Paheria a consell los honorables pahers e consellers deiús scrits:

[*Segueixen els noms dels paers i dels consellers assistents al consell.*]

En la qual Consell fonch presentada per en Bernat Fonoll, en nom seu propi e en nom dels corredors christians de la dita vila, una cèdula de paper escrita del tenor següent:

«A les vostres honorables providències de vosaltres honorables senyors de pahers [*espai en blanc*].»

Sobre açò lo dit Consell volch e^a acordà segons deiús en lo acor de les ordinacions de la fira.

Ítem, en lo dit consell fonch presentada una cèdula de paper escrita per n'Içach Gracià e Yçach Salamó Coffén, juheus e secretaris de la aljama de la vila de Cervera, la qual és del tenor següent:

«A vosaltres molt honorables e de molt gran saviesa de vosaltres senyors de pahers [*espai en blanc*].»

Sobre açò lo dit Consell ut supra.

a. e, *falta*.

10

1447, juny, 12. Cervera

El Consell Municipal de Cervera acorda que els paers sàpiguen quines persones es beneficien del camí de la barbacana que passa pel final del call Menor i facin fer un tall i una ordinació per pagar el cost de l'adob d'aquest camí, amb el benentès

que si falta alguna quantitat de diners per pagar, sigui satisfeta per la universitat. A més, la paret que cal fer entre el camí i el call haurà de ser pagada pels jueus i pels cristians que tinguin sortida a l'esmentat camí. D'altra part, acorda que sigui prohibit llançar brossa tant al pati que hi ha entre el call i el camí com al mateix camí i que sigui posat un ban de cinc sous als incomplidors.

ACSG, Cervera, Fons Municipal, *Consells*, 1447, f. 70r-72r.

Disapte, a XII de juny, any mil CCCC XXXXVII, foren en la sala de la Paheria a consell los honorables pahers, consellers e prohòmens deiús scrits:

[*Segueixen els noms dels paers, dels consellers i dels prohoms assistents al consell.*]

[...]

[*Al marge esquerre:*] De la barbacana dels juheus.

Ítem, fonch preposat en lo dit Consell per los dits honorables pahers que, per tant com la processó de Corpore Christi havie a passar en la barbacana deiús lo call^a Menor e lo camí o carrer ere molt mal de passar-hi los entremesos, per tant ells han fet lo dit camí^b, e, axí mateix, hi serie mester si fes alguna paret, e són ara qui'n pagarà, si u pagarà la vila o los^c circunvehins. Per tant, ells ho reporten en lo present Consell lli plàcie sàviament acordar sobres les dites coses.

Sobre açò lo dit Consell^d, a x de juny, volch, acordà, ordonà e delliberà que los senyors de pahers sàpien e-s entremeten qui reporte avinentesa, honor e proffit del dit camí e facen tayll e ordinació entre aquells per pagar lo cost e adob del dit camí e, si alguna cosa hi manque, que sie paguat de les peccúnies de la universitat, però, que la paret qui's ha a ffer davant lo cayll sie feta per los juheus a cost e messió de aquells e d'altres christians que y han exida e que sie posat ban de v sòlidos que nengú no guos lançar broça^e en lo pati e camí qui és davant lo dit call.

a. Al manuscrit, los calls, amb les esses ratllades. b. A continuació, e són, ratllat. c. A continuació, vehins, ratllat. d. A continuació, volch, acordà, ratllat. e. A continuació una lletra ratllada.

11

1447, juny, 29. Cervera

Els paers i els prohoms del setzè, atès que la vila té una gran necessitat de pagar les pensions anuals, acorden que els paers busquin la millor manera de proveir-se de diners, fent pagar els deutors o manllevant diners dels jueus o d'altres persones. També acorden que, si els paers ho creuen convenient, es pugui vendre blat del setzè del forment als habitants de la vila fins a la quantitat de cent mitgeres.

ACSG, Cervera, Fons Municipal, *Consells*, 1447, f. 79r.

Diiours, a xxviii^o de juny, any mil cccc xxxxvii, foren en la sala de la Paheria los honorables pahers e prohòmens del setzè deiús scrits:

[*Segueixen els noms dels paers i dels prohoms del setzè assistents.*]

E, justats en la sala de la Paheria, acordaren e deliberaren que, atenten que la vila és en gran necessitat de pagar les ànues pensions de la vila, que los senyors de pahers cerquen aquells millors partits que puixen per haver diners, exequitant los deutors de la vila o fent ampres de juheus o de altres persones. E, si ben vist los serà, puixen partir del blat del setzè del forment^a per los singulars de la vila a aquells e en aquell for que als dits honorables pahers serà ben vist fahedor fins en quantitat de cent migeres^b.

Johan Borraç dix que, per tant com lo for del forment no és designat, que no y vol penre càrrech.

a. del forment, *interlineat*. *b.* A continuació, de forment, *ratllat*.

12

1447, agost, 5. Cervera

El Consell Municipal de Cervera, en resposta a una cèdula presentada per Antoni Figuera en nom seu i dels seus veïns, acorda que, per tal d'observar una provisió reial, els jueus de la vila visquin separats dels cristians, però puguin tenir els seus obradors en carrers destinats als cristians. En cas que els jueus de la vila no càpiguen dintre dels calls, caldrà buscar algun carrer o lloc apartat, dins la vila,

perquè hi habitin, però no podran adquirir cases situades fora dels calls que hagin pertangut a cristians.

ACSG, Cervera, Fons Municipal, *Consells*, 1447, f. 84v-85v.

Dissapte, a v de aguost, any mil CCCC XXXXVII, foren en la sala de la Paheria los honorables pahers^a, consellers e prohòmens deiús scrits:

[*Segueixen els noms dels paers, dels consellers i dels prohoms assistents al consell.*]

En la qual consell fonch presentada per lo sènher n'Anthoni Figuera, en nom seu propi e en nom e per part del llur veïnat, una cèdula de paper escrita, ensemps ab un i trellat d'una letra real, les quals són del tenor següent:

«A les savieses de vosaltres [*espai en blanc*]».

[*A la part superior:*] Dels juheus.

Sobre açò lo dit Consell volch, acordà, ordonà e delliberà que, per tant que los juheus de la vila sien separats en les habitacions e carrers públichs dels christians, que la dita provisió real sie servada e los senyors de pahers e lo síndich hi facen cara e fforç, e, si los juheus de la vila no caben en los calls, que^b los senyors de pahers, ensemps ab alguns prohòmens que si'n puiuen penre, cerquen o elegesquen algun carrer o loch apartat, dins la dita vila, en lo qual puiuen star e habitar, però que los juheus de la vila puiuen tenir obrador a lo-guer en los carrers públichs de la vila per tenir llur pella e mercaderia, e no en altre manera, e que en l'alberch d'en Cabeça e altres qui sien stats de christians fora los calls hi sie feta cara e fforç per lo síndich de la vila que no passen ni sien de juheus.

a. A continuació, e proho, ratllat. b. A continuació, p, ratllat.

13

1447, agost, 10. Cervera

Tres paers i quatre prohoms, atès que els jueus no caben als calls de la vila, per la qual cosa han comprat i compren cases al carrer Major, fora dels calls, actuacions que comporten un perill tant per a les ànimes com per als cossos dels cristians, obtinguda llicència del rei o del seu batlle general, acorden que sigui fet un nou call al carrer d'en Ram.

ACSG, Cervera, Fons Municipal, *Consells*, 1447, f. 88r.

[*A la part superior:*] Per los juheus.

En après, divenres, a x dies del mes de agost del any damunt dit, foren en la sala de la Paheria de la vila de Cervera los honorables pahers e prohòmens deiús scrits:

[*Segueixen els noms dels paers i dels prohoms assistents.*]

Prohòmens per los dits honorables pahers a açò assignats en virtut del consell prop celebrat e associats e, per poder del dit Consell, acordaren e deliberaren que los senyors de pahers facen e donen obra^a ab acabament que, attès que los juheus no caben en los calls de la dita vila, per la qual rahó los juheus han comprats e compren alberchs en lo carrer Major, fora los dits calls, de què és gran càrrech a tots los christians habitants en la dita vila e perill de ànimes e de cossos, per dar loch als dits juheus e per fugir a tota avinentesa de peccar e per complir la ordinació del consell prop celebrat, haüda licència^b del senyor rey o de son honorable batlle general, que sie fet call en lo carrer^c d'en Ram ab totes aquelles bones e sàvies ordinacions bones e profitoses e necessàries al dit negoci.

a. A continuació, e, ratllat. b. A continuació, dels, ratllat. c. A continuació, del, ratllat.

14

1447, octubre, 25. Cervera

El Consell Municipal de Cervera, atès que Domènec Santlleir demana que li siguin pagades les obres que va fer en un carrer que és al final del call Menor de la vila, acorda que els paers i els síndics portin a terme la talla que va ser establerta i, si falta alguna quantitat per liquidar el deute, que sigui pagada per la vila. També acorda que, si no es troba la susdita talla, els paers en facin fer una altra. D'altra banda, atenent la petició feta per Jucef Samarell, jueu, de Cervera, acorda que s'observin els acords anteriors.

ACSG, Cervera, Fons Municipal, *Consells*, 1447, f. 107v.

Dimercres, a xxv dies de octubre, any mil cccc xxxx set, foren en la sala de la Paheria a consell los honorables pahers e consellers deiús scrits:

[*Segueixen els noms dels paers i dels consellers assistents al consell.*]

[*Al marge dret:*] D'en Sentlaÿr.

En la qual consell fonch preposat per en Dominguo Sentlaÿr dient que ell ha feta certa obra en la festa de Corpore Christi prop passada en hun carrer qui és davant lo call Menor de la dita vila e fins ací no^a és stat paguat, ans hi ha perduts diverses jornals, per tant, pregue lo present Consell lli plàcie sàviament en fer-lo pagar o dir-li què se'n cal.

Sobre açò lo dit Consell volch, acordà, ordonà e delliberà que los honorables pahers e los síndichs exequiten la talla per los dits honorables pahers feta e, si res hi fallirà, que ho pach la vila, en forma que lo dit Santlahir sie paguat, e, sic no^{s^b} trobe la talla, que los honorables pahers ne facen altre novellament.

[*A la part superior:*] D'en Samarell.

Ítem, fonch preposat en lo dit consell per en Juceff Samarell, juheu, de la dita vila, dient^c que en certa obra qui s'és feta deiús lo call Menor de la dita vila han feta certa tatxa, en la qual han tatxat a ell hun florí, e, com de la dita obra ell haie dan e no proffit, ells^d haien tatxat masa. Pregue lo present Consell lli plàcie sàviament provehir e acordar.

Sobre açò lo dit Consell, et cetera, ut in proximo de Sentlahir.

a. A continuació, s'és p, ratllat. b. A continuació una lletra ratllada. c. La d sobre una q. d. Al manuscrit, ell.

15

1447, novembre, 6. Cervera

El Consell Municipal de Cervera no acorda res sobre dues cèdules, una presentada per Jaume Ponç i Manuel Vidal i una altra presentada pels secretaris de l'aljama dels jueus.

ACSG, Cervera, Fons Municipal, *Consells*, 1447, f. 114v i 118v.

Diluns, a vi de noembre, any mil cccc xxxxxvii^a, foren en la sala de la Paheria a consell los honorables pahers, consellers e prohòmens deiús scrits:

[*Segueixen els noms dels paers, dels consellers i dels prohoms assistents al consell.*]

[...]

Ítem, fonch preposat en lo dit consell per los dits honorables pahers dient que per en Jachme Ponç e en Manuel Vidal los és stada donada una cédula o raquesta e, axí mateix, una altre cédula o raquesta per^b part dels secretaris dels juheus, les quals cèdules ells manaren ésser legides en lo present consell, les quals són del tenor següent:

[*Espai en blanc.*]

Nil concordatum fuit.

a. Al manuscrit, mil CCCC XXXXVI. b. A continuació, los, ratllat.

16

1447, desembre, 19. Cervera

Els quatre paers i cinc prohoms acorden que els jueus puguin habitar al carrer de n'Amill i, si per fèr-ho cal la llicència del batlle general, que els paers l'obtinguin.

ACSG, Cervera, Fons Municipal, *Consells*, 1447, f. 85v.

E dimarts, a XVIII dies de deembre, M CCCC XXXXVII, foren justats en la sala de la Paheria los honorables en Jachme Tallada, Ramon Amill, Johan Borraç e Pere de Vallebrera, pahers, Guillem Azbert, Jachme de Muntbrió^a, Johan Mir, Jachme Miquel e Anthoni Figera, prohòmens a açò demanats per los dits honorables pahers, e, per lo poder a ells donat per lo dit Consell, acordaren, ordonaren e clogueren que los juheus puxen star e habitar en lo carrer de n'Amill e, si llicència han mester del batlle general, que los senyors de pahers la hagen.

a. Al manuscrit, Mutbrió.

17

1448, setembre, 14. Cervera

El Consell Municipal de Cervera acorda que la petició feta per Antoni Prenyanosa, d'aquesta vila, sobre la verema sigui remesa a un consell de seixantena.

ACSG, Cervera, Fons Municipal, *Consells*, 1448, f. 91r i 92r.

Dissapte, a XIII dies del mes de setembre del any M CCCC XXXX vuyt, foren en la sala de la Paheria de la vila de Cervera a consell los honorables pahers e consellers daval scrits:

[*Segueixen els noms dels paers i dels consellers assistents al consell.*]

[...]

Ítem, fou presentada en lo dit consell per n'Anthoni Prenyanosa, de la dita vila, una cèdula de paper escrita del tenor següent:

«Quant alguna insigne vila [*espai en blanc*]».

[*En un full solter adjunt.*]

«Die sabatti XIII septembris anno M^o CCCC^o XXXXVIII.

Iesus

Quant alguna insigne vila e universitat semblant com és la present vila de Cervera, la qual és^a nomenada e posada^b après la vila de Perpinyà, fa, instueix e ordene alguna ordinació o^c estatut, aquella deu fer ab madur e digest consell e que tals ordinació o statud contrevesca honor e profit de la cosa pública e dels habitants en aquella, e, com feta és, no's deu^d revocar, infringir ni mudar per instigació o motiu de gent particular^e maliciosa, superba, ennagosa ni profit particular de alcú^f, car lo bé públich deu^g ésser preposat al particular e és axí de dret que la ley comuna, per algun privilegi o pacte de privats, no deu ésser infringida, revocada ni toltà. On, com la honorabla vila de Cervera, ab son honorable Conseyll, hagués lloablement e bé provehit^h, statuït e ordonat que algú estranger qui metés venema en los térmens e vila de Cervera que pagàs dos sòlidos per somada e la dita ordinació, provesió e statudⁱ fos molt bona e profitosa a la dita universitat e singulars de aquella, signantment per les rahons, entre altres, següents:

Primo, [...]^j, car poch aprofitaria conrear, treballar, ni cullir si los splets ni fruyts no's podien vendre ni axaugar ni lo^k masquí de pobre^l no's podie sostenir ni ajudar de lurs^m coses, majorment are enⁿ aquests temps que no's pot haver un diner de cosa del món, e, tenint e servant-se la dita ordinació, seguexen-se'n los profits, honors molts, e, entre los altres, los següents: Primerament que molts^o masquins o pobres, quant ve al temps de les vanemes, per ço com no poden pagar ni han manera de pagar^p la quístia o compartiment, no poden vanemar e la vanema^q se pert, es podreix per los trossos, que no poden haver diners ni pagar ni han algun partit de pagar sinó que'n manlleva a logré e quant tenen en casa meten penyora al cayll e aquí's pert tot, que no u poden quitar, que tot el cayll és ple de penyores de christians que no les poden quitar, e tot va a mal guany. Ítem, [...]^r.

Per què [...] supliquen, per lur interès e de tota la dita universitat e singulars de aquella, humilment,^t a vosaltres honorables senyors de pahers e Conseyll de la dita vila, que sobre açò vullats una volta e moltes en aquest conseyll o en altres ben del·liberar e acordar e, si mester és altre conseyll, ab molts prohòmens aplegar^u e la dita ordenació fer servir e tenir, ateses les coses demunt dites e altres que vostres savieses^v millor poden veure que nosaltres splicar, et cetera.

Et jatsia, et cetera.

Altissimus, et cetera».

Sobre açò lo dit Consell^w acordà que açò sie remès a consell de LX^a.

Johan Borraç dix que, attès lo consell dels advocats e los privilegis o proveisions dels juheus, que la consuetut de metre la venema los sie servada.

a. és, *interlineat.* *b.* Al manuscrit, posa. *c.* o, *interlineat.* *d.* A continuació una lletra ratllada. *e.* particular, *interlineat.* *f.* de alcú, *interlineat.* *g.* deu, *afegit.* *h.* provehit, *interlineat.* *i.* e la dita ordinació, provesió e statud, *interlineat.* *j.* Hem omès allò que hem considerat superflu. *k.* A continuació, s, ratllat. *l.* Al manuscrit, poble. *m.* Al manuscrit, lus. *n.* A continuació una lletra ratllada. *o.* Al manuscrit, molt. *p.* ni han manera de pagar, *interlineat.* *q.* Al manuscrit, varena. *r.* Hem omès allò que hem considerat superflu. *s.* Hem omès allò que hem considerat superflu. *t.* A continuació, supliquen, ratllat. *u.* e, si mester és altre conseyll, ab molts prohòmens aplegar, *interlineat.* *v.* Al manuscrit, sàvies. *w.* A continuació, volch, acordà e del·liberà no proveí res, ratllat.

18

1448, setembre, 16. Cervera

El Consell Municipal de Cervera no acorda res sobre la petició feta pels secretaris de l'aljama dels jueus.

ACSG, Cervera, Fons Municipal, *Consells*, 1448, f. 94r i 97v.

Diluns, a XVI dies del mes de setembre del any M CCCC XXXXVIII, foren en la sala de la Paheria de la vila de Cervera a consell de LX^a los honorables pahers, consellers e prohòmens de la vila de Cervera deiús scrits:

[*Segueixen els noms dels paers, dels consellers i dels prohoms assistents al consell.*]

[...]

Ítem, fou preposat en lo dit consell^a de LX^a per los dits honorables pahers dient que no ha molts dies passats per^b lo Consell ordinari de aquesta vila fou

feta certa ordonació e posat cert càrrech per somada de venema que metessen dins la vila de^e fora dels tèrmens de la vila e que no fos de contribució. En pres, los secretaris de la aljama són-s'i oposats, affermant que açò és gran periudici de ells e de lurs privilegis, per la qual rahó han protestat, cominant de haver-ne recors a la reginal magestat. E sobre açò per ells fou retornat en un altre consell ordinari, lo qual ho remès a ells dits honorables pahers e advocats. E, per aquesta rahó, ells han haüts los advocats e han vists los privilegis de la vila e dels juheus e-lls han donada certa forma. Aprés, per alscons consellers, foren requesos de tenir hun consell ordinari, lo qual ells feren justar e aquí fou provehit que ho remeteren al present consell de sexantena, lo qual ells, per la dita rahó, han fet justar aquest, expriment per extès tot lo que los dits advocats los és stat consellat e dit. E encontinent fou presentada en lo dit consell una cèdula de paper escrita per los secretaris de la aljama dels juheus, la qual és del tenor següent:

«A les providències del honorable Consell de sexantena [*espai en blanc*].
Sobre açò lo dit Consell de LX^a volch, acordà e ordonà [*espai en blanc*].

a. de LX^a, *interlineat*. b. A continuació, ells, *ratllat*. c. de, *falta*.

19

1448, setembre, 18. Cervera

El Consell Municipal de Cervera, atesos els escrits presentats per Issach de Quercí i Issach Adret, secretaris de l'aljama de la vila, acorda que l'ordinació sobre la verema feta pel Consell sigui observada.

ACSG, Cervera, Fons Municipal, *Consells*, 1448, f. 101r i 102v.

Dimercres, a XVIII dies del mes de setembre del any M CCCC XXXXVIII, foren en la sala de la Paheria de la vila de Cervera a consell los honorables pahers e consellers daval scrits:

[*Segueixen els noms dels paers i dels consellers assistents al consell.*]

[...]

Ítem, fou^a presentada en lo dit consell per n'Içach^b de Quercí e Içach Adret, juheus, secretaris de la aljama de la dita vila, una cèdula en paper escrita, ab un trelat autèntich e una provesió de la senyora^c reyna, de la tenor següent:

«Recorrent a les providències de vosaltres molt honorables senyors de pahers, et cetera [*espai en blanc*]».

Sobre açò lo dit Consell volch, acordà, provehí e ordonà que lo acort e deliberació del primer consell hon fou proposat lo fet de la venema sie servat e complit segons en aquell és scrit e pasat.

Tant com ço, que la cèdula, privilegis e provesió per los dits juheus presentat lo dit Consell volch, acordà e ordonà que los honorables pahers, ab los honorables en Jacme Tallada,^d Johan Solsona, notari, Johan Mir, Anthoni Solà, ensemps ab los honorables pahers, a consell dels advocats de la vila o altres hòmens de sciència, si ben vist los serà, responguen a la dita cèdula e provisions e deffensar e mantenir la ordinació per lo dit Consell feta e, si messions s'i faran, que les pach la vila e sien preses en compte als dits honorables pahers.

a. A continuació, proposat, ratllat. b. La a sobre una h. c. Al manuscrit, seyora. d. A continuació, Ramon Amill, ratllat.

20

1448, setembre, 25. Cervera

El Consell Municipal de Cervera, en relació amb l'ordinació de la verema que ha estat feta, acorda que els paers i els prohoms consultin l'afer amb els advocats de la vila i amb alguns homes de ciència forasters per tal que informin per escrit i que, quan tinguin aquests informes, els portin a un consell.

ACSG, Cervera, Fons Municipal, *Consells*, 1448, f. 103v-104r.

Dimerces, a xxv dies del mes de setembre del any M CCCC XXXXVIII, foren en la sala de la Paheria de la vila de Cervera a consell los honorables pahers e consellers deiús scrits:

[*Segueixen els noms dels paers i dels consellers assistents al consell.*]

En lo qual consell fou proposat per los dits honorables pahers dient que ja saben tots los del present consell o la major partida d'ell la ordinació feta per lo^a Consell sobre la venema feta, per la qual rahó ells, ab los prohòmens per lo Consell elets en açò, los quals són en lo present consell, ço és, los honorables en Jachme Tallada, Johan Solsona, Anthoni Solà, los quals faran relació del que han fet com tractat ab los honorables advocats e encara ab los secretaris dels juheus.

En après, lo honorable en Jachme Tallada feu en lo present consell bona e ampla relació de tot lo que havien tractat, concordat e pratichat^b ab los honorables advocats e encara ab los secretaris e ab altres sobre les ordonacions de la venema.

Sobre açò lo dit Consell, no tochant en res al primer consell que ordonà sobre la venema, volch, acordà e provehí e ordonà que los honorables pahers e prohòmens sobre açò^c assignats que hagen vots dels advocats de la vila sobre la dita ordonació en scrits e après trameten deffora, a hòmens de sciència, e sobre açò hagen, axí mateix, vots en scrits. E après reporten e mostren los dits vots en un altre consell ordinari per ço que per aquell sie provehit e ordonà la prosequió de la dita ordonació e ço que costaran pach la vila e sie pres en compte als dits honorables pahers.

a. A continuació, dit, ratllat. b. Al manuscrit, pràticha. c. A continuació, acord, ratllat.

21

1448, setembre, 30. Cervera

El Consell Municipal de Cervera, en relació amb l'ordinació de la verema que ha estat feta, acorda que els paers i els prohoms, coneguda l'opinió dels advocats de la vila, facin el que creguin convenient.

ACSG, Cervera, Fons Municipal, *Consells*, 1448, f. 105r-105v.

Diluns^a, a xxx dies del mes de setembre del any M CCCC XXXX vuyt, foren en la sala de la Paheria a consell los honorables pahers e consellers daval scrits: [Segueixen els noms dels paers i dels consellers assistents al consell.]

En lo qual consell fou proposat per los dits honorables pahers dient que moltes vegades han fet aplegar consell, en los quals han proposat e retornat lo fet de les ordonacions de la venema e la contradicció que hi és feta per los juheus. Ara darrerament lo dit Consell deliberà que haguessen vots dels advocats de la vila e, si necessari serà, de hòmens de sciència fora la vila, per la qual rahó ells han haüts los vots dels^b advocats de la vila. E ahir vijares no^c cloen axí com ells volrien. No reste sinó que, per descàrrech lur, ells ho reporten en lo present consell los plàcie^d vullen acordar sàviament si tametran deffora per haver vots d'òmens de sciència o no, car ells ne seguiran tot lo que per ells serà deliberat^e.

Sobre açò lo dit Consell o la major partida d'aquell fou de intenció que açò sie remès als honorables pahers e prohòmens ja sobre açò assignats e elets e, vists per aquells los vots que ja tenen^f en^g scrits, facen e provehesquen^b en los dits fets segons ben vist los serà.

[*En un full solter adjunt:*]

«És de intenció en Johan Borraç, hu dels conseyllés, que, ateses e considerades les concessions reals als juheus attorgades e los vots dels advocats de la vilaⁱ e de altres juristes^j de la vila, que los dits juheus^k stiguen en lur possessió de metre venema sens contradicció alcuna».

a. Al manuscrit, Dilús. b. La s sobre una a; a continuació, vila, ratllat. c. A continuació, són, ratllat. d. A continuació, deli, ratllat. e. A continuació, e per major, ratllat. f. A continuació, per, ratllat. g. en, interlineat. h. A continuació, en açò, ratllat. i. A continuació, és, ratllat. j. Al manuscrit, juriste. k. A continuació, sien, ratllat.

22

1448, novembre, 10. Cervera

El Consell Municipal de Cervera acorda que l'ordinació dels corredors que ha estat feta sigui observada i, si Arnau del Mas, advocat dels diputats de Catalunya, hi vol fer alguna modificació, que es convoqui un consell de seixantena.

ACSG, Cervera, Fons Municipal, *Consells*, 1448, f. 122r-123r.

Digmenge, a x de noembre del any mil cccc xxxviii, foren en la sala de la Paheria a consell los honorables pahers e consellers deiús scrits:

[*Segueixen els noms dels paers i dels consellers assistents al consell.*]

[...]

Ítem, fonch preposat en lo dit consell per los dits honorables pahers dient que per lo honorable micer Arnau des Mas, advocat dels^a diputats de Cathalu-nya e present^b per los dits diputats, los és stat dit que a ell és vinguda gran querela per lo collidor^c de la bolla del dit General en aquesta vila e vegueria e per als-
guns juheus e christians per rahó de la ordinació per^d lo honorable Consell feta sobre los corredors, dient que la inibició feta dels corredors christians e juheus és granment lesiva e periudicial a la dita bolla e generalment, per què ell^e los pregave que açò volguessen tornar a lloch. Per la qual rahó los fonch

feta resposta per ells que no és stada ni és intenció de la dita vila periudicar lo dret de les dites generalitats en manera alguna, mas tan solament per extirpar^f fraus qui sovint s'ic cometen e moltes altres bones rahons. En après, altre volta los és stat per lo dit micer Arnau que ells volguessen tornar a loch la dita inibició dels juheus, en altre manera, a ell convenie de provehir per deguda conservació de les dites generalitats. E per ells li^g són stades fetes diverses rahons. A la final ells^b lli han dit que no és a ells, car, per delliberació de Consell ho han, e, per consegüent no hi poden toquar, mas, que ells encara ho reportarien enⁱ consell. Per tant, ells ho hi reporten en lo present consell com se regiran, car ells ne seguiran tot ço e quant per lo present Consell serà acordat^j e delliberat.

Sobre açò lo dit Consell volch, acordà, ordonà e delliberà que la dita^k ordinació sobre açò^l feta^m sie e stigue en sa força e valor e, si lo dit micer Arnau des Mas volrà ferⁿ alguna novetat o ordinació en periudici de la dita ordinació, que sie avistat e convocat lo consell de LX^a per tant que per aquell hi sie degudament provehit.

a. Al manuscrit, del. b. Al manuscrit, presaent, amb la a ratllada. c. Al manuscrit, col·lidir, amb la l ratllada. d. A continuació, ell, ratllat. e. Al manuscrit, ells, amb la s ratllada. f. Al manuscrit, extipar. g. Al manuscrit, los. h. Al manuscrit, ell. i. A continuació, lo pre, ratllat. j. Al manuscrit, acorda. k. dita, interlineat. l. sobre açò, interlineat. m. A continuació, so, ratllat. n. Al manuscrit, fes.

23

1449, febrer, 17. Cervera

El Consell Municipal de Cervera, atesa la cèdula presentada per Issach de Quercí, jueu, acorda que els paers demanin al batlle que faci tornar els toval·lons i les tovalloles furtades al susdit jueu, atès que el lladre ja es troba en poder de l'esmentat batlle.

ACSG, Cervera, Fons Municipal, Consells, 1449, f. 30r-30v.

Diluns, a xvii dies del mes de ffebrer del any m cccc xxxx nou, fforen en la sala de la Paheria de la vila de Cervera a consell los honorables pahers e consellers deiús scrits:

[Segueixen els noms dels paers i dels consellers assistents al consell.]

En lo qual consell fou presentada per n'Içach de Quercí, juheu, una cèdula de paper escrita del tenor següent:

«A les reverències de vosaltres molt honorables [*espai en blanc*]».

[*Al marge esquerre:*] D'en Quercí, juheu.

Sobre açò lo dit Consell volch, acordà e deliberà que los honorables pahers parlen ab mosser lo batlle, pregant-lo torn o face tornar los tovalloons e tovalloles al juheu, attès que mosser lo pahe^a mes lo dit ladre, ensemps ab lo furt, en mà e poder de mosser lo batlle, com axí, per justícia, fer-o dege, en altra manera, lo juheu protest contra lo dit mosser lo batlle, segons trobarà de consell, e, axí mateix, lo síndich de la vila, a consell dels advocats.

a. A continuació, lo, ratllat.

24

1449, març, 1. Cervera

El Consell Municipal de Cervera, atesa la cèdula presentada per Lluís de Canyelles, corredor, acorda que ni un determinat jueu ni la seva muller puguin fer ús de l'ofici de corredoria de coll.

ACSG, Cervera, Fons Municipal, *Consells*, 1449, f. 45v-46v.

Disapte, primer dia de març, any mil cccc xxxxx nou, fforen en la sala de la Paheria a consell los honorables pahers e consellers deiús scrits:

[*Segueixen els noms dels paers i dels consellers assistents al consell.*]

[...]

Ítem, fonch presentada en lo dit consell per en Lluís de Canyelles, corredor, una cèdula de paper escrita del tenor següent:

«A les reverències de vosaltres [*espai en blanc*]».

Sobre açò lo dit Consell volch, acordà, ordonà e delliberà que lo dit juheu ni sa muller no usen ni guosen usar de offici de corredoria de coll.

1449, març, 14. Cervera

El Consell Municipal de Cervera, atès que determinades actuacions han ocasionat grans perjudicis als privilegis que té la vila, acorda que l'afer passi a un proper consell de seixantena.

ACSG, Cervera, Fons Municipal, *Consells*, 1449, f. 61r-61v.

Divenres, a XIII dies del mes de març, any mil CCCC XXXX nou, fforen en la sala de la Paheria de la vila de Cervera a consell los honorables pahers e consellers deiús scrits:

[*Segueixen els noms dels paers i dels consellers assistents al consell.*]

En lo qual consell fou proposat^a per los dits honorables pahers dient com ells han fets justar tres consells de LX^a en los quals ells havien proposat los grans perjudicis e interessos que són fets als privilegis de aquesta vila, ço és, al privilegi de la pau e de la treva per lo veger de Puigardà. [...]. E més avant lo privilegi de la fira sobre los presos que eren ací presos per lo robatori de Porquerices [...]. E més avant ara novellament hun juheu contra forma del privilegi de la obreria per una qüestió que és de hun altre juheu, per certa obra, ha impetrada una provisió, la qual totalment derogue e perjudique lo dit privilegi, oc més ara novellament han sabut com un juheu serie anat a Perpinyà per tallar la quístia dels juheus, de què és fer un gran interès a aquesta vila. E ells, vehent que la LX^a no s'és poguda concordar neguna e vehent lo gran dan e interès dels dits privilegis o de la dita vila e, si remey no s'i pron és aparellat, los dits privilegis ésser del tot perduts. Per la qual rahó ells han deliberat ajustar lo dit consell perquè, si a ells serà vist útil e profitós per tant interès e perjudici de privilegis elegir qualche bon prohom, lo qual, per lo poder que lo present Consell ha de despendre tro en c sous, que anàs a Perpinyà per deffendre los dits privilegis [...], pregant-los acorden en açò sàviament, car ells ne seguiran tot ço que per ells serà acordat, provehit e ordonat.

[*Al marge esquerre:*] De la deffensió dels privilegis.

Sobre açò lo dit Consell volch, acordà, ordonà e deliberà que açò sie remès a consell de la LX^a, com açò sie acte de LX^a, que y provehesque en forma que los privilegis sien ben deffesos com la intenció sie d'ells que los dits privilegis e altres se deffenen virilment e poderosa, lo qual consell acordaren se tingue demà que serà dissapte.

a. A continuació, en la, ratllat.

26

1449, març, 15. Cervera

El Consell Municipal de Cervera, atès que els privilegis que té la vila han estat molt perjudicats, acorda que Pere Boquet, advocat de la vila, vagi a exposar l'afer a la reina.

ACSG, Cervera, Fons Municipal, *Consells*, 1449, f. 62r-64r.

Disapte, a xv dies del mes de març, any mil cccc xxxx nou, foren en la sala de la Paheria de la vila de Cervera a consell de LX^a los honorables pahers, consellers e prohòmens deiús scrits:

[*Segueixen els noms dels paers, dels consellers i dels prohoms assistents al consell.*]

[...]

Ítem, fou preposat en lo dit consell de LX^a per los dits honorables pahers dient com moltes vagades los han preposat com los privilegis de aquesta vila són granment perjudicats e interessats, axí lo privilegi de la pau e de la treva, lo privilegi de la fira, lo privilegi de la obreria e molts d'altres [...]. Per la qual rahó ells ho reporten en lo present consell de LX^a pregant aquell vullau provehir [...].

[*Al marge esquerre:*] De micer Pere Boquet.

Sobre açò lo dit Consell de LX^a volch, acordà, ordonà e provehí que, per deffendre e mantenir los privilegis e deffendre aquells e tots altres als quals sie fet interès o perjudici, vage a la senyora reyna lo honorable micer Pere Boquet com a advocat de la vila e no com a mitsager, al qual sie fet bo e ample memorial per los dits honorables pahers, ensemps ab los honorables en Jachme Tallada, Guim Azbert, Jachme d'Agramuntell, Johan Carnicer, per tots o la major part,^a en lo qual sien mesos tots los prejudicis e interesses de privilegis, usos e costums de aquells^b, e encara de tots altres prejudicis e interesses de la vila, però que no hage sinó XII sous de salari per cascun jorn.

a. A continuació, ab, ratllat. *b.* usos e costums de aquells, interlineat.

27

1449, març, 31. Cervera

El Consell Municipal de Cervera acorda que Cresques Adret, jueu, d'aquesta vila, renunciï a la provisió reial que va obtenir sobre unes determinades obres al call Sobirà.

ACSG, Cervera, Fons Municipal, *Consells*, 1449, f. 74r i 75v.

Diluns, a xxxi de març del any mil cccc xxxx nou, fforen en la sala de la Paheria de la vila de Cervera a consell los honorables paherse e consellers deiús scrits:

[*Segueixen els noms dels paers i dels consellers assistents al consell.*]

[...]

[*Al marge esquerre:*] D'en Cresques^a, juheu, e d'en Solà.

Ítem, ffou preposat en lo dit consell per en Cresques Adret, juheu, de aquesta vila, dient que ell és stat inculpat davant los honorables pahers que ell haurie impetrada una provisió de la senyora reyna sobre certs envans que hixen o volen fer exir en lo call Sobirà, la qual provesió, si bé és vista, no és gens prejudicial a la vila ni al privilegi de la obreria ni a alcun altre. Per què supplique lo present Consell los plàcie vullen bé veure e regonèxer la dita provisió e, si no és prejudicial, segons dessús és dit, que s'estigue, e, si és prejudicial, ell és prest de fer tot ço e quant per ells serà acordat, ordonat e provehit.

Sobre açò lo dit Consell volch, acordà, provehí e ordonà que lo dit Cresques^b revoch la provisió e renunciï aquella, en altra manera, que sie procehit fortment a tota deffensió del privilegi de la obreria de la vila e, axí en lo fet del dit Cresques^c com d'en Anthoni Solà, segons forma de la provisió impetrada per lo honorable en Johan Tudó si no sie a llur càrrech.

a. Al manuscrit, Creques. b. Al manuscrit, Creques. c. Al manuscrit, Creques.

1449, abril, 15. Cervera

Cresques Adret, jueu, d'aquesta vila, davant del Consell Municipal de Cervera, renuncia a la provisió reial que va obtenir sobre unes determinades obres al call Sobirà.

ACSG, Cervera, Fons Municipal, *Consells*, 1449, f. 82r i 85v-86r.

Dimarts, a xv dies del mes de abril març del any M CCCC XXXX nou, foren en la sala de la Paheria de la vila de Cervera a consell de la LX^a los honorables pahers, consellers e prohòmens deiús scrits:

[*Segueixen els noms dels paers, dels consellers i dels prohoms assistents al consell.*]

[...]

[*Al marge esquerre:*] La renunciació d'en Cresques de la provisió.

Ítem, en lo dit consell comparegué en Cresques Adret, juheu, de Cervera, e en presència de tot lo present Consell de LX^a, attès ell havie impetrada una provisió de la senyora reyna, la qual^a fou dada en Barchinona a v d'agost del any prop passat M CCCC XXXX vuyt, la qual se dirie per als cuns veurie e serie molt prejudicial e lesiva al privilegi de la obreria e/o dels obres, la qual ell en alcuna manera jo^b no entén ni vull^c haver impetrada ni obtenguda^d en perjudici^e ni lesió o interès del dit privilegi ni de^f altre de la dita vila. E per ço que^g vosaltres^b honorables pahers e Consell de LX^a que ací sou justats [...] i sapiats que jo no vol ni entén fer prejudici ne interès al dit privilegi de la obreria ni alcun altre privilegi de aquesta honorable vila e renuncia e ha per renunciada la dita provisió e tots los actes que per virtut d'aquella haga fets ni requests en qualsevol manera e vull haver aquella provisió e tots actes per rahó de aquella subsegüents per nulles, casses, irries e per no fets e que d'aquí avant d'aquella no n puya alegrar ni ajudar en juhí ni fora juhíⁱ.

[*Segueix la provisió:*]

«Nos Maria, per la gràcia de Déu, reyna d'Aragó, de Sicília, de ça e delà far, de València, de Hierusalem, de Hongria, de Mallorques, de Sardenya e de Còrcegua, comtessa de Barchinona, duquessa de Atenas e de Neopàtria e encara comtessa de Rosselló e de Cerdanya, loctinent general del molt alt senyor rey, marit e senyor nostre molt car, com experiència haia mostrat qui dos o III en-vants que són stats trets, construïts o edificats en lo carrer apelat antigament

lo carrer dez Vent e ara appellat lo call d'Amunt, situat en lo Capcorral, del call dels juheus de la vila de Cervera, han ditorbat o difformat lo dit carrer en tal manera que's pot fer argument que, si més envants s'i trahien o edificavent, lo dit serie del tot guastat, enfosquit e perdut en gran dampnage de aquells altres en lo dit carrer e tenen propietats. Volent per ço provehir a la dita difformitat e dampnatge, a humil soplícam d'en Cresques Adret, juheu, de la dita aljama, per interès seu e de tots aquells que a la present suplicació se volran adherir, habitants en lo dit carrer, statuim e ordonam que d'aquí avant envà o envans algú o alguns no pusquen ésser trets, contruhits o hedificats en lo dit^k carrer per algú dels juheus qui en aquell habiten, ne sie lícit ha algú dels dits juheus, mascles o fembres, qui en lo dit carrer habiten ne altres per si o per o interposada persona demanar, obtenir, impetrar e haver algunes licències o promissions de nos ne del batle general de Cathalunya o altre qualsevol official o persona qui de açò hagués potestat en virtut de les quals posquessen contrafer al present instituït e ordinació nostra, encara que'n aguessen alguna obtenguda no pusquen ne'ls sia lícit de aquella usar, imposant pena de docents fflorins d'or a cascú de quells qui confarrà per ço, car, si demanades eren, fàcilment, per inadvertència, se porien atorguar, la qual pena encontinent que fos comesa volen ésser adquisida e guayada als còfrens del senyor rey. Manant als secretaris de la dita aljama que lo present nostre statuït e ordinació publiquen en lo present consell de la dita algama perquè de aquelles la dita aljama de algú singular juheu de aquella no puxen ignorància allegar, fahent fe de la dita publicació acte augtèntich. Manant més avant ab aquesta mateixa al batle general de Cathalunya e al batle de la dita vila e a tots e sengles altres qualsevol officials del dit senyor rey e nostres a qui pertangua e als loctinents de aquells que lo present statuït e ordinació nostres e totes les altres coses damunt dites tenguen e observen e tenir e observar façan per aquells qui pertany e no y contra facen o vinguen, contra fer o venir algú prometen per qualsevol causa o rahó. En testimoni de la qual cosa^l manam la present ésser feta e ab lo segell de nostra loctinència en lo dos segellada. Data en Barchonona, a v dies de agost del any de la natiuitat de nostre Senyor mil cccc xxxx vuyt. La reyna»^m.

[*Continua l'acta del consell:*]

Protestant, emperò, que a mi no puxe ésser imputat algun càrrech ni encórrer alcun perill per rahó de la impetració de la provesió dessús dita com no sie stada ni és intenció mia fer interès ni perjudici al dit privilegi de la obreria ni a altre privilegi de la dita vila, largo modoⁿ.

Testes Raimundus Baiuli et Ffranciscus Gibert, tubicunatores, christiani, et Mosser Sutlam, iudeus, Cervarie.

a. A continuació, se dirie per, ratllat. b. jo, interlineat. c. ni vull, interlineat. d. ni obtenguda, interlineat. e. A continuació, o, ratllat. f. de, afegit. g. A continuació una paraula ratllada. h. vosaltres, interlineat. i. Una paraula il·legible. j. Les últimes línies d'aquest paràgraf contenen un gran nombre de paraules ratllades i interlineades. k. dit, interlineat. l. A continuació, o rahó, ratllat. m. La còpia d'aquesta provisió conté possiblement alguns errors de transcripció. n. Aquest paràgraf conté un gran nombre de paraules ratllades i interlineades.

29

1449, maig, 12. Cervera

El Consell Municipal de Cervera, en relació amb les actuacions de Cresques Adret, jueu, acorda que els paers, d'acord amb el consell dels advocats de la vila, facin tot el que calgui per defensar el privilegi de l'obreria.

ACSG, Cervera, Fons Municipal, *Consells*, 1449, f. 94v i 96r.

Diluns, a XII dies del mes de maig del any M CCCC XXXX nou, foren en la sala de la Paheria de la vila de Cervera a consell los honorables pahers e consellers deiús scrits:

[Segueixen els noms dels paers i dels consellers assistents al consell.]

[...]

Ítem, fou proposat en lo dit consell per los dits honorables pahers dient que ja sap lo present Consell, dient que ja saben los que en lo present consell són justats o la major partida d'ells com per en Cresques, juheu, fou impetrada una provisió molt prejudicial al privilegi de la obreria e après com renuncià aquell tots los actes per ell fets^a per^b virtut de la dita provisió en plen consell. Ara diu-se que lo dit Cresques haurie aturades les penes a·n Bemvenist, juheu, per rahó de la dita provisió, la qual cosa és gran interès e privilegi de la obreria, an los ne farà querimònia. Per què reporten en lo present consell que acorden sàviament en forma que lo privilegi no sie perjudicat ni interessat.

Sobre açò lo dit Consell, volch, acordà, provehí e ordonà que los honorables pahers parlen ab los advocats de la vila e, a consell de aquells, facen tota deffensió que necessària sie al privilegi^c de la obreria en forma que no sie en res perjudicat ni interessat.

a. Al manuscrit, fet. b. A continuació, los, ratllat. c. A continuació, que no, ratllat.

30

1449, maig, 26. Cervera

El Consell Municipal de Cervera, en relació amb les actuacions de Cresques Adret, jueu, acorda que els paers, d'acord amb el consell dels advocats de la vila, facin tot el que calgui per defensar el privilegi de l'obreria.

ACSG, Cervera, Fons Municipal, *Consells*, 1449, f. 107v i 108v.

Diluns, a xxvi dies del mes de maig del any M CCCC XXXXVIII, foren en la sala de la Paheria a consell los honorables pahers e consellers deiús scrits:

[*Segueixen els noms dels paers i dels consellers assistents al consell.*]

[...]

Ítem, fou proposat en lo dit consell per los dits honorables pahers dient com bé pot recordar als qui en lo present consell són justats o a la major part de aquell com per^a en Cresques Adret, juheu, de aquesta vila, fou impetrada certa provisió de la senyora reyna molt prejudicial al privilegi de la obreria e après com lo dit juheu renuncià la dita provisió e tots los actes de aquella o per aquella subsegüents en ple Consell de LX^a, de la qual fou feta carta pública. Ara, com mosser lo governador és stat ací, lo dit juheu ha tornat procehir en gran dan e preiudici del privilegi de la obreria e açò que priu es diu e allegue que la renunciació que ha feta ha feta per força com lo Consell li menaçave o'l cominave. Ells^b e lo síndich de la vila han demanat trelat dels actes que lo dit juheu ha fets e fa en la cort de mosser lo governador per ço que sie provehit al gran interès e prejudici del privilegi. Reporten-ho en lo present consell pregant aquell vullen provehir sàviament en forma que lo^c privilegi sie deffès e, axí mateix, lo dit juheu conegue que ell no és^d per donar càrrech a la vila ni a tal Consell de LX^a, a pahers e notari e a tota la vila.

Sobre açò lo dit Consell volch^e, acordà, provehí e ordonà que açò sie ben deffès per los dits honorables pahers e síndich, a consell dels advocats o advocat de la vila, e totes messions que s'i faran pach la vila e sie pres en compte als honorables pahers.

a. per, *falta*. *b.* A continuació, ab, *ratllat*. *c.* A continuació, Conse, *ratllat*. *d.* A continuació, ho, *ratllat*. *e.* Al manuscrit, *voch*.

31

1449, setembre, 13. Cervera

El Consell Municipal de Cervera, en relació amb les actuacions de Cresques Adret, jueu, acorda que els paers, d'acord amb el consell dels advocats de la vila, facin tot el que calgui per defensar els privilegis de la vila, especialment el de l'obreria.

ACSG, Cervera, Fons Municipal, *Consells*, 1449, f. 143v i 144v.

Dissapte, a XIII dies del mes de setembre del any M CCCC XXXX nou, fforen en la sala de la Paheria de la vila de Cervera a consell los honorables pahers e consellers deiús scrits:

[*Segueixen els noms dels paers i dels consellers assistents al consell.*]

[...]

Ítem, fou proposat en lo dit consell per los dits honorables pahers lo gran càrrech que per en Creques Adret, juheu, és stat donat als honorables pahers e Consell de LX^a e lo gran perjudici que ha fet e a temptat fer als privilegis de la vila, specialment, de la obreria.

Sobre açò lo dit Consell, volch, acordà, ordonà e deliberà que los honorables pahers facen totes aquelles proseguiments e nantaments que poran, a consell dels advocats o advocat de la vila, segons forma del capítol de LX^a, en deffensió dels privilegis e reintegració dels honorables pahers e Consell e, si res s'i despendrà, que lo pach la vila e sie pres en compte als honorables pahers.

32

1449, octubre, 4. Cervera

El Consell Municipal de Cervera acorda que els paers facin bones ordinacions per a la fira i que els corredors jueus només siguin en Malet, en Bendit i n'Abraham Samarell.

ACSG, Cervera, Fons Municipal, *Consells*, 1449, f. 148r i 149v.

Dissapte, a quatre dies del mes de octubre del any M CCCC XXXX nou, foren en la sala de la Paheria de la vila de Cervera a consell los honorables pahers e consellers daval scrits:

[*Segueixen els noms dels paers i dels consellers assistents al consell.*]

[...]

Ítem, fou proposat en lo dit consell per los dits honorables pahers dient que lo temps de la fira s'acoste e serie bo de fer bones ordonacions per profit e honor de la vila. Reporten-ho en lo present consell que hi acorden sàviament.

[*Al marge esquerre:*] De les ordinacions.

Sobre açò lo dit Consell, volch e acordà e comès als honorables pahers que facen totes bones ordonacions a decoració, profit e honor de la fira e de la dita vila,^a juxta los privilegis de la fira, ús e pràctica de aquells, e que no hic hange corredors juheus sinó en Malet, en Bendit e n'Abram Samarell.

a. A continuació, axí dels corredors com altres coses que necessàries sien, ratllat.

33

1449, desembre, 17. Cervera

Els paers de Cervera es justifiquen davant el governador general de Catalunya de la manca del lliurament de cent florins als jueus de la vila.

ACSG, Cervera, Fons Dalmases, Jueus, full solter.

[*A la coberta:*] Al molt honorable mosser e de gran providència mosser Galceran de Raquesens, governador general de Cathalunya.

Molt honorable e de gran providència mosser, una vostra letra havem rehebuda, la data de la qual ffonch en Barchinona, a tretze dies del present mes de deembre, la qual, lesta e entesa, responem a vostra gran providència que tostemps és estada nostra intenció e voler, dins nostre temps e regiment, contentar e pagar los juheus en la quantitat de cent florins, però, mosser molt honorable, és-se seguit cert cars incogitat e asats enuyós per lo qual la collecta dels dits cent florins no és continuada, ço és, que hu a qui diuen Johan Mayor, lo qual, ab capítols e contracte stipulat ab sagrament e homenatge, és tengut e obligat plegar los dits cent florins restants dels CCC, sic és pertit cuytadament per rahó de hun seu germà qui's diu és stat pres, pochs dies ha, en terra de

moros, lo qual Johan Mayor encara no és tornat ni sabem quant hic serà, en tant que per la sua absència no'l podem compellir per capció de persona e, per sguart, com és en tribulació e treball de provehir en recuperació del dit son ffrare, no·ns és lícit exequitar sos béns, mayorment quant consideram que, si lo dit Johan Mayor ffos ací, atessa la diligència que havie en exhigir los dits cent florins, no foren ara per plegar ne contentar los dits juheus, ço qui ara cesse per sguart del dit cars enuyós e absència del dit Johan Mayor. Per tant, mosser molt honorable, plàcie-us, attés no és culpa nostra e de açò és causa lo cars incogitat, haver-nos per scusats, oferint-nos que, si lo dit Johan Mayor retorne dins nostre regiment, hi ffarem tot lo possible, axí com aquells qui desiyam complaure ab effecte a tota vostra voluntat, ordonant e manant vostra gran providència de nosaltres ço que plasent li sie, la qual conserve la sancta Trinitat en sa protecció e guarda per molts anys dilatats. Scrita en Cervera, a xvii dies de deembre, any mil cccc xxxx nou.

Mosser molt honorable e de gran providència a tots manaments e servir vostre prests los pahers de la vila de Cervera.

34

1450, gener, 10. Cervera

El Consell Municipal de Cervera, atès que Mahir Alatzar, jueu, ha obtingut una provisió del governador amb la qual mana al batlle que no faci pagar la quístia que grava els béns de n'Orabona, acorda que els paers, d'acord amb el consell dels advocats de la vila, facin tot el que calgui per mantenir la quístia dels jueus.

ACSG, Cervera, Fons Municipal, *Consells*, 1450, f. 16r i 17v.

Dissapte, a x dies de janer del any M cccc L, fforen en la sala de la Paheria de la vila de Cervera a consell los honorables pahers e consellers deiús scrits:

[*Segueixen els noms dels paers i dels consellers assistents al consell.*]

[...]

[*Al marge esquerre:*] D'en Mahir Alatzar.

Ítem, fou proposat en lo dit consell per los dits honorables pahers dient que, per en Mahir Alatzar, jueu, és stada^a obtenguda una provisió de mosser lo governador per la qual mane al batlle que no force ni face pagar lo dit Mahir la quístia de^b los béns d'en Horabona, per la qual rahó lo batlle a manat als

saigs que, encara que los pahers ho requiren, que no'l penyoren^e, la qual cosa és gran interès de aquesta vila o dels privilegis de aquella. Proposen-ho all present Consell que hi provehesquen sàviament.

Sobre açò lo dit Consell volch^d, acordà, ordonà^e e delliberà que, atnent que açò és de gran importància, que sie remès als senyors de pahers que y proveesquen a consell dels honorables advocats o advocat de la vila o de altres hòmens de sciència en tal forma e manera que açò sie ben deffès virilment e poderosa a tot proffit e utilitat de la dita vila e en deguda mantinença e conservació de la quístia dita dels juheus, e les messions que per açò's faran pach la vila e sien preses en compte als honorables pahers.

a. A continuació, presentada, ratllat. b. Al manuscrit, que. c. Al manuscrit, peyoren. d. Al manuscrit, voch. e. Al manuscrit, ordnà.

35

1450, febrer, 7. Cervera

El Consell Municipal de Cervera acorda que Mahir Alatzar, jueu, pagui la quístia que grava els béns de n'Orabona i, si no ho fa, que els paers actuïn en conseqüència.

ACSG, Cervera, Fons Municipal, *Consells*, 1450, f. 20v i 21v-22r.

Disapta,^a a VII^b dies de ffebrer del any mil CCCC L, fforen en la sala de la Pahe-ria de la vila de Cervera a consell los honorables pahers e consellers deiús scrits:

[*Segueixen els noms dels paers i dels consellers assistents al consell.*]

[...]

Ítem, fou proposat en lo dit consell per en Borredà, sacristà del cluquer, dient que·ls plàcie li facen pagar o li paguen la quístia de son gendre d'en Orabona apellat Mahir, car a ell han penyorat e venudes les penyores aquells a qui ell ha empenyorada la soldada del cluquer.

Sobre açò lo dit Consell volch, acordà, ordonà e delliberà que lo dit juheu pach la dita quístia, si no, que los senyors de pahers deffenen aquest fet d'en Mahir virilment e poderosa, e, si messions s'i fan, aquelles pach la vila e sien preses en compte als honorables pahers.

a. A continuació, a x, ratllat. b. a VII, interlineat.

36

1450, febrer, 7. Cervera

El Consell Municipal de Cervera, en resposta a la reclamació feta pels secretaris de l'aljama dels jueus, els quals alleguen que l'impost de quatre diners per quintar que han de pagar els compradors i els venedors de verema va contra els seus privilegis, acorda que tothom el pagui.

ACSG, Cervera, Fons Municipal, *Consells*, 1450, f. 22v-23r.

Ítem, fou proposat en lo dit consell per los dits honorables pahers dient que ells, per ordinació de^a Consell, han affit a la venema ço que tot hom qui comprarà venema pach lo comprador e venedor IIII diners per quintar, per la qual rahó los secretaris dels juheus los són venguts dient que açò és contra lurs privilegis e per justícia no's pot fer. Han-ne haüts molts rahonaments^b ab ells e ab bones paraules han-los assaiats de moderar, però ells se tenen en lur porfídia. Reporten-ho en lo present Consell que y vullen acordar sàviament en forma que la vila se puxe alegrar de sos privilegis e usar de ses dites.

Sobre açò lo dit Consell volch, acordà, ordonà e del·liberà que tot hom pach generalment los quatre diners per quintar, segons és stat ordonat e acordat. Tant com és al altre cap dels contractes e debitoris, lo present Consell ho remet al altre Consell.

a. de, *afegit.* *b.* *Al manuscrit*, rahonament.

37

1450, març, 21. Cervera

El Consell Municipal de Cervera, atès que un jueu ha declarat una marca contra els habitants de Montmaneu i que la vila té un privilegi segons el qual ningú pot ser marcat ni penyorat si no és el principal deutor o la fermança, acorda que el susdit privilegi sigui mantingut.

ACSG, Cervera, Fons Municipal, *Consells*, 1450, f. 39v i 41r.

Dissapte, a XXI de març del any mil cccc L, foren en la sala de la Paheria a consell ordinari los honorables pahers e consellers de la vila de Cervera deiús scrits:

[*Segueixen els noms dels paers i dels consellers assistents al consell.*]

[...]

Ítem, fou proposat en lo dit consell per los dits honorables pahers dient que per rahó de una marcha que és stada declarada contra Muntmaneu, instant hun juheu, los hòmens de Muntmaneu són venguts a ells dits honorables pahers dient que ells han sabut que ací ha un bo e notable privilegi per lo qual és provehit que alcú no puxe ésser marchat ni penyorat si donchs no és principal deutor o fermança e, de fet, lo dit privilegi és stat trobat, lo qual és molt profitós a la vila, e, de fet, l'an presentat a mosser lo veger, lo qual n'a volguda collació, e, de fet, és stat molt bé disputat. A conclusió són venguts a spedient, ço és, que mosser lo assessor declar lo privilegi ésser^a servador e bo e profitós e que los obligats paguen lo deute al juheu, però^b haurà's a subvenir e donar qualche quantitat a mosser lo assessor per la declaració. Per ço ho reporten en lo present consell que·ls plàcie hi vullen sàviament acordar, car ells ne seguiran ço que per ells serà acordat, provehit e ordonat.

Sobre açò lo dit Consell, volch, acordà, provehí e ordonà que açò sie deffès e lo privilegi mantengut e, si despeses s'i faran, que les pach la vila e sien preses en compte als dits honorables pahers.

a. A continuació, molt, ratllat. b. A continuació, serà, ratllat.

38

1450, maig, 16. Cervera

El Consell Municipal de Cervera autoritza els paers per poder elegir aquells prohoms que considerin adients per estudiar la portada d'una part de l'aigua de la font d'Ondara a la vila.

ACSG, Cervera, Fons Municipal, *Consells*, 1450, f. 48r-49r.

Dissapte, a xvi dies del mes de maig del any m cccc L, fforen en la sala de la Paheria de la vila de Cervera a consell los honorables pahers, consellers e prohòmens deiús scrits:

[*Segueixen els noms dels paers, dels consellers i dels prohoms assistents al consell.*]

[...]

Ítem, fou proposat en lo dit consell per los dits honorables pahers dient que no ha molts dies passats ací ha vengut hun mestre de alivellar e menar aygües e ells són anats, ab certes persones espertes en alivellar, axí crestians com juheus, e, ab lo mestre ensemps, són anats a Ondara e an fet veure la aygüa si bastarà ni quanta porà ésser ni si porà pujar dins la vila e què porie costar e, de fet, an trobat que del^a quart de la aygua de la font d'Ondara haurie prou a fer venir ací e les restants III parts poden restar. Tant com toque de puyar dins la vila, troben clarament per los dits alivelladors que, per puyar els x palms sobre la plaça de Santa Anna, tant com toque lo cost, que costarà, per relació del mestre, trobe que costarà dos mília cinch-cents florins, poch més, poch menys. E, com açò sie gran noblesa e embeliment de la vila e profit, reporten-ho en lo present consell los plàcie vullen acordar sàviament si's procehirà en la dita aygua o no ni en quina manera se farà, car ells ne seguiran ço que per ells serà acordat, provehit e ordonat.

Sobre aço lo dit Consell^b ho la major partida d'ells ho remès als dits honorables pahers que elegir aquells prohòmens que ben vist los serà, los quals veguen e regoneguen la aygua si serà profitosa ni si serà fàcil venir ací, segons dessús és dit, e entremetres de la aygua de Vich e de Cardona ab altres mestres e alivelladors e après hagen poder, e, de present, lo present Consell o la major partida d'el lo'ls done, de tractar, concordar e fermar^c ab lo dit mestre o ab altre ab aquell millor avantatge que poran de fer venir e metre la dita^d aygua dins la vila e en tota altra manera millor que a ells serà ben vist fahedor e hagen poder de fer a empres de capellas e altres e de juheus oc hi tallar, si necessari serà, en forma que tal e tant bell e profitós beneffici vingue a conclusió, car lo present Consell o la major partida d'el, ara per lavors, ha per ferm e agradable tot ço que per ells dits prohoms serà fet.

a. A continuació, s, ratllat. b. A continuació, ho remès, ratllat. c. Al manuscrit, frmar.
d. A continuació una lletra ratllada.

39

1450, juny, 17. Cervera

El Consell Municipal de Cervera acorda que tots els jueus que habiten al carrer Major en surtin i romanguin als calls i, si tenen botigues o obradors en el susdit carrer, no hi puguin entrar ni sortir des de casa seva.

ACSG, Cervera, Fons Municipal, *Consells*, 1450, f. 55v i 57r.

Dimecres, a xvii de juny, any mil cccc l, foren en la sala de la Paheria a consell de lx^a los honorables pahers, consellers e prohòmens deiús scrits:

[*Segueixen els noms dels paers, dels consellers i dels prohoms assistents al consell.*]

[...]

Ítem, fou presentada una supplicació en lo dit consell de lx^a per en Daví Bendit, juheu, la qual és del tenor següent:

«^aA la saviesa de vosaltres molt honorables senyors de pahers e Consell de lx^a de la insigna vila de Cervera humilment supplica en Daví Bendit, juheu, de la vila de Cervera, com en Baró Crexent, juheu, de la [*espai en blanc*].

[*En un full solter adjunt:*]

«A la saviesa de vosaltres molt honorables senyors de payers e Conseyll de xexantena de lla insigna vila de Servera humilment supplica en Daví Bendit, juheu, de la vila de Servera, com en Baró Crexent, juheu, de la mateixa vila, stiga en ı alberch fora lo quayll contra voluntat^b del honorable Conseyll de la dita vila e menyspreu de la honor christiana e, en special, dells habitants en lo carer Major e veŷnat e contra voluntat del Conseyll de^c la alyama de la dita vila e, no content de les dites coses, ha impetrad una letra de la senyora reyna volent forçar lo dit suplicant li haya a donar pesatge al cayll^d per son alberch, trestant e degastant lo dit^e alberch, contra tot dret e rahó e dempnatge del dit Daví^f e interès de senyor directa^g e meyppreant la previsió feta per lo dit honorable Conseyll^h e encara faent-lo menaçarⁱ. Per què^j sia de vostra mercè provehir en les^k demont dites coses^l per avitar senestres e escàndolls e debats que incessantment són en lo dit veŷnat per les desús dites rahons e, jatsia les dites coses sien de justícia e d'equitat, lo dit suplicant vos ho reputarà a gràcia e mercè, et cetera, majorment com en los caylls de la dita vila hage assats alberchs per comprar e per venre e per logar.

Altissimus, et cetera».

Sobre açò lo dit Consell de LX^a volch, provehí e ordonà que lo dit Baró e tots altres juheus que stan en lo carrer Major isquen del dit carrer e se'n^m entren en los calls, segons deuen e són tenguts e per lo Consell de la vila és ja ordonat eⁿ provehit^o per provecions reals, e, si volran tenir botigues o obradors en lo carrer Maior, que'ls sie permès, axí, emperò, que no y puxen entrar ni exir per llurs cases ni tenir portals en los llurs alberchs qui isquen en lo carrer Maior ni altres carrers fora los calls.

En Johan Borraç dix que puxen tenir botigues en cases llurs e que y puxen entrar e eixir per llurs cases.

En Ffrancesch de Sanahuia dix que tinguen ses botigues segons feyen e han acostumat, atès que és servitut de la cosa pública.

a. A continuació, Senyors molt honorables, ratllat. b. A continuació, de, ratllat. c. A continuació, Servera, ratllat. d. al cayll, interlineat. e. A continuació una paraula ratllada. f. del dit Daví, interlineat. g. A continuació, e interès, ratllat. h. A continuació, e que, ratllat. i. e encara faent-lo menaçar, interlineat. j. A continuació, lo dit Daví, ratllat. k. A continuació, coses, ratllat. l. A continuació, per, ratllat. m. A continuació, es, ratllat. n. A continuació, és, interlineat i ratllat. o. A continuació, a consell, ratllat.

40

1450, juny, 29. Cervera

El Consell Municipal de Cervera, en relació amb l'acord anterior sobre els jueus que habiten al carrer Major, acorda que l'afer sigui remès als paers, als membres d'un consell ordinari i a l'assessor.

ACSG, Cervera, Fons Municipal, *Consells*, 1450, f. 62v i 64r.

Diluns, dia de Sant Pere, a xxviii de juny del^a any M cccc l, foren en la sala de la Paheria de la vila de Cervera a consell de LX^a los honorables pahers, consellers e prohòmens deiús scrits:

[*Segueixen els noms dels paers, dels consellers i dels prohoms assistents al consell.*]

[...]

Ítem, fou proposat en lo dit consell de^b LX^a per los dits honorables pahers dient que per lo consell de LX^a prop passat fou acordat, provehit e ordonat que los juheus hagen a star en los calls e aquells que han obradors en lurs cases que ixen en los carrers públichs que hagen a tancar les portes que entren o per

hon passen de lurs^c cases en los obradors, sien tanchades e, si entrar hi volran, hagen a entrar per la carrera pública e no per casa. Ara,^d alscons són de bona intenció de servir la ordenació del Consell, altres mostren provisions de la senyora reyna forts e licència del Consell que alleguen^e que han haüda. Reporten-ho en lo present consell que·ls plàcie acordar sàviament en tot, car ells ne seguiran tor ço que per ells serà^f acordat e ordonat.

Sobre açò lo dit consell de LX^a volch, acordà, provehí e ordonà que açò sie remès als honorables pahers e^g al Consell ordonari e, de fet, de present, ho hi remès de contentar e remunerar lo assessor de totes coses que hage^h fets e farà de què haieⁱ ésser remunerat ni pagat^j e ço que li donaran^k pac la vila e sien preses en compte als honorables pahers.

a. Al manuscrit, de la. b. La d sobre una p. c. Al manuscrit, lus. d. A continuació, per, ratllat. e. A continuació, ne, ratllat. f. A continuació una lletra ratllada. g. als honorables pahers e, interlineat. h. A continuació unes set paraules ratllades. i. fets e farà de què haie, interlineat. j. A continuació moltes paraules ratllades. k. e ço que li donaran, afegit; a continuació, pac, ratllat.

41

1450, agost, 29. Cervera

El Consell Municipal de Cervera pren un acord sobre la imposició del vi.

ACSG, Cervera, Fons Municipal, *Consells*, 1450, f. 68v i 70r-70v.

Dissapte, a xxviii de agost del any m cccc l, fforen en la sala de la Paheria a consell de la vila de Cervera los honorables pahers e consellers deiús scrits:

[*Segueixen els noms dels paers i dels consellers assistents al consell.*]

[...]

Ítem, fou proposat en lo dit consell per los dits honorables pahers dient que ja pot recordar als qui en lo present consell són justats o a la major partida d·ells com enguany, ans que la imposició del vi fos venuda, fou posat cert càrrech per quintar de venema que·s vene e·s compre en la vila. Ara, ells són certs que los juheus han obtingut cert privilegi de la senyora reyna o confirmació de privilegis. Tenen-se per dit que ells no pagaran lo dit dret. Per què ho reporten en lo present consell, atès que açò és molt dampnós a la vila, pregant^a aquell hi vulle provehir sàviament.

Sobre açò lo dit Consell volch, acordà, provehí e ordonà que la ordinació de la imposició^b serà per lo consell pas [?] axí com és feta.

a. La p sobre una lletra. b. de la imposició, interlineat.

42

1450, setembre, 5. Cervera

El Consell Municipal de Cervera, en relació amb la pretensió dels jueus de la vila d'estar exempts del pagament d'un determinat impost sobre la verema, acorda que, després que els jueus hauran presentat en deguda forma els seus privilegis al Consell de la vila, aquest hi proveirà degudament.

ACSG, Cervera, Fons Municipal, *Consells*, 1450, f. 71v i 73r.

Dissapte, a v dies del mes de setembre del any M CCCC L, foren en la sala de la Paheria de la vila de Cervera a consell los honorables pahers e consellers deiús scrits:

[Segueixen els noms dels paers i dels consellers assistents al consell.]

[...]

Ítem, fou proposat en lo dit consell per los dits honorables pahers dient que, per rahó e ocasió de certa ordonació,^a enguany, ço és, que cascú que compràs venema^b pagàs lo comprador e lo venedor IIII diners per quintar perquè la vila se pogués socórrer e ajudar en pagar los càrrechs. Ara, los juheus de aquesta vila pretenen que és gran interès dels lurs privilegis que han e de ells. Han-los presentada una requesta e protest, ab certa provisió de la senyora reyna ab grans manaments e penes que-ls sien servats lurs privilegis, per la qual rahó, ells, segons se mostre, entenen ésser ffranchs de la dita ordonació e que no pagaran res, ans se'n entenen deffendre forment. Reporten-ho en lo present consell pregant aquell los donés consell com se hauran en lo dit fet ni quina deffensió faran, car ells són prests fer e seguir ço que per ells serà acordat e provehit.

Sobre açò lo dit consell volch, acordà e ordonà que los honorables pahers facen resposta a la requesta o cèdula que los juheus los han presentada que, tota vegada que ells mostraran e presentaran en la manera deguda^c lurs privilegis mencionats en la cèdula en lo Consell de la vila, lo dit Consell hi proveirà segons deu e serà tengut per justícia.

a. A continuació, que, ratllat. b. Al manuscrit, venene. c. e presentaran en la manera deguda, afegit al marge dret.

43

1450, setembre, 19. Cervera

El Consell Municipal de Cervera, en relació amb la pretensió dels jueus de la vila d'estar exempts del pagament d'un determinat impost sobre la verema, acorda que, després que els paers i determinats prohoms ho hagin consultat amb persones expertes, en un altre consell es deliberi sobre l'afer.

ACSG, Cervera, Fons Municipal, *Consells*, 1450, f. 74r i 75v.

Dissapte, a XVIII dies del mes de setembre del any M CCCC L, foren en la sala de la Paheria de la vila de Cervera a consell los honorables pahers e consellers deiús scrits:

[Segueixen els noms dels paers i dels consellers assistents al consell.]

[...]

Ítem, fou proposat en lo dit consell per los dits honorables pahers dient que ells an fets venir ací en la sala de la Paheria los honorables advocats de la vila e an-los mostrat lo trelat del privilegi dels juheus e de les provisions e de la cèdula que los dits juheus han presentada sobre la imposició de la venema e an-los dita lur intenció e, per aquesta rahó, feren venir en lo present consell los honorables micer Pere Boquet e mosser Simeon dez Puig, advocats, los quals, amplament e bé, feren relació e votaren en la dita causa de la imposició de la venema, segons per tot lo present Consell pogué bé hoir.

[Al marge esquerre:] Sobre lo fet de la imposició de la venema.

Sobre açò lo dit Consell remès als honorables pahers e als honorables en Luís de Vilaplana, Jachme Tallada, Martí de Sobrevila, Bernat de Vallebrera, Matheu Cellerer e Ffrancesch Giscaffrè, los quals tots o la major partida hagen vot de los hòmens de sciència de la vila o de altra part e pratiquen d'els dit fet, segons ben vist los serà, però ans no^a sien aguts^b ab juheus reporten en altre semblant consell dels vots e de tots sentiments que hauran oïts per ço que per aquell Consell sie deliberat e dit que serà de fer e hatsò pach de despesses tro en C sous.

a. A continuació, pratiquen, ratllat. b. sien aguts, afegit.

1450, octubre, 1. Cervera

El Consell Municipal de Cervera, en relació amb la pretensió dels jueus de la vila d'estar exempts del pagament d'un determinat impost sobre la verema, acorda que els paers i determinats prohoms parlin amb els encarregats de la imposició del vi i amb els jueus per poder arribar a un acord.

ACSG, Cervera, Fons Municipal, *Consells*, 1450, f. 80v i 81v-82r.

Diyous, primer dia d'octubre del any mil cccc cinquanta, fforen en la sala de la Paheria de la vila de Cervera a consell los honorables pahers e consellers deiús scrits:

[*Segueixen els noms dels paers i dels consellers assistents al consell.*]

[...]

[*Al marge esquerre:*] De la venema.

Ítem, fou proposat en lo dit consell per los dits honorables pahers dient^a al present Consell com cert tall o imposició és stat posat en la venema, ço és, VIII diners entre venedor e comprador per quintar, de què los juheus se són recorreguts a la senyora reyna, mostrant-li certs privilegis que han. La senyora reyna los ha atorgada certa provisió o confirmació de privilegis, per la qual rahó los dits juheus han presentada certa^b requesta, ensemps ab la dita provisió, tenint-se per dit que ells no seran compresos en la dita imposició, de la qual cosa se spere seguir messions e dan a la dita vila. Per la qual rahó ells s'avien pensat, si al honorable Consell ere plasent ni la aljama dels^c juheus^d s'i volie aderir, que si-s podie tractar e concordar ab los dits juheus que ells, perpetualment, cas-cun any, donasen e pagassen a la vila per rahó de la imposició de la venema e vi certa subvenció.

Sobre açò lo dit Consell volch, acordà, ordonà e delliberà que los honorables pahers, ab los sis prohòmens ho^e la maior partida de ells, haien poder de parlar, pratichar, cloure e finar ab los imposiciadors del vi e ab los juheus, vuller perpetualment, vuller a temps, car lo present Consell ha per ferm e agradable tot ço e quant per los dits honorables pahers e prohòmens o la maior partida de ells serà fet, clos e finat e, per semblant, haien plen poder sobre la supplicació d'en Arnau Prats.

a. A continuació, com ells ho, ratllat. *b.* A continuació, provisió, ratllat. *c.* Al manuscrit, dels dels. *d.* Al manuscrit, juhe. *e.* ho sobre haien.

1450, octubre, 7. Cervera

El Consell Municipal de Cervera, atès que la imposició sobre la verema és útil i profitosa per a la vila, acorda que es mantingui tal com està disposat.

ACSG, Cervera, Fons Municipal, *Consells*, 1450, f. 84r i 85v.

Dimerces, a VII dies del mes de octubre del any M CCCC L, fforen en la sala de la Paheria de la vila de Cervera a consell de LX^a los honorables pahers, consellers e prohòmens deiús scrits:

[*Segueixen els noms dels paers, dels consellers i dels prohoms assistents al consell.*]

[...]

Ítem, fou proposat en lo dit consell^a de LX^a per los dits honorables pahers dient que per lo Consell ordonari fou donat càrrech a ells e a certs prohòmens de tractar contractar ab los imposiciadors del vi del any present e ab los juheus de aquesta vila sobre lo dret de imposició de la venema, ço és, quatre diners per quintar al venedor e quatre diners per quintar al comprador. Ells^b, ab los dits prohòmens, han tractat e^c concordat ab los imposiciadors del vi e ab los dits juheus e són de acort ab tots, si al present consell de LX^a serà placent, ço és, que los juheus donen cascun any, perpetualment, LXXX sòlidos e, ara de present, donen e paguen a la vila XXXX lliures e que meten vi e venema a lur obs e despesa d'aquí avant.

Sobre açò lo dit consell de LX^a^d volch, acordà, ordonà e delliberà que, attenant que la ordinació^e e imposició de la venema és útil e proffitosa a la vila, que's stigues axí com se stà e, si per nengú hi ere feta contradicció ne empaig, que sie ben deffessa virilment e poderosa e, si messions ni despeses si fan, pach la vila e sien preses en compte als honorables pahers.

a. A continuació, per, ratllat. b. A continuació, ha, ratllat. c. e, interlineat. d. de LX^a, interlineat. e. A continuació, de, ratllat.

1450, desembre, 2. Cervera

El Consell Municipal de Cervera manté Pere Borredà com a sagristà o campaner durant el pròxim any i li assigna un salari de trenta lliures provinents de la quístia dels jueus.

ACSG, Cervera, Fons Municipal, *Consells*, 1450, f. 97r i 105r.

Dimercres, a 11 dies del mes de deembre del any M CCCC L, foren en la sala de la Paheria de la vila de Cervera a consell los honorables pahers e consellers deiús scrits:

[*Segueixen els noms dels paers i dels consellers assistents al consell.*]

[...]

[*Al marge esquerre:*] Del sagristà en Borredà.

Ítem, lo dit Consell reffermà en Pere Borredà a sagristà o campaner per l'any vinent e que li sie donat de salari o soldada xxx lliures, ço és, de la quístia dels juheus.